
Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zvláštní způsoby dokazování

Zpracoval: David Šafra

Vedoucí práce: doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.

Plzeň, 2019

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací zpracoval samostatně a že jsem veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, vyznačil způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Datum:

.....

David Šafra

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji všem, kteří mě při psaní mé diplomové práce podporovali, obzvláště děkuji mému vedoucímu doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D. za cenné rady a vedení.

Datum:

.....

David Šafra

Obsah

Seznam použitých zkratk	1
1 Úvod	2
2 Vztah kriminalistiky k trestnímu právu	4
2.1 Kriminalistika	4
2.2 Samotný vztah kriminalistiky k trestnímu právu.....	5
2.3 Kriminalisticko-taktické metody	5
3 Dokazování	7
3.1 Základní zásady dokazování.....	7
3.1.1 Zásada presumpce nevinny	8
3.1.2 Zásada vyhledávací.....	8
3.1.3 Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností	8
3.1.4 Zásada volného hodnocení důkazů	9
3.1.5 Zásada bezprostřednosti a ústnosti.....	9
3.1.6 Zásada přiměřenosti a zdrženlivosti.....	9
3.1.7 Zásada oficiality.....	10
3.1.8 Zásada veřejnosti	10
4 Zvláštní způsoby dokazování	11
4.1 Konfrontace	12
4.1.1 Historie konfrontace.....	12
4.1.2 Podmínky provedení konfrontace	14
4.1.3 Příprava konfrontace	14
4.1.4 Taktika řízení konfrontace	15
4.1.5 Provedení konfrontace	16
4.1.6 Dokumentace konfrontace	17
4.2 Rekognice	17
4.2.1 Historie rekognice.....	18
4.2.2 Druhy rekognice.....	20
4.2.3 Podmínky provedení rekognice	21
4.2.4 Příprava rekognice	22
4.2.5 Taktika provedení rekognice.....	23
4.2.6 Provedení rekognice.....	27
4.2.7 Zvláštnosti provedení jednotlivých druhů rekognice	29
4.2.8 Hodnocení a dokumentace rekognice	32
4.3 Vyšetřovací pokus	33
4.3.1 Historie vyšetřovacího pokusu.....	35
4.3.2 Druhy vyšetřovacího pokusu	36
4.3.3 Podmínky provedení vyšetřovacího pokusu	36
4.3.4 Příprava vyšetřovacího pokusu	37

4.3.5	Taktika provedení vyšetřovacího pokusu.....	38
4.3.6	Hodnocení a dokumentace vyšetřovacího pokusu	39
4.4	Rekonstrukce	40
4.4.1	Historie rekonstrukce	42
4.4.2	Druhy rekonstrukce.....	43
4.4.3	Podmínky provedení rekonstrukce.....	43
4.4.4	Příprava rekonstrukce trestného činu	44
4.4.5	Taktika provedení rekonstrukce trestného činu	45
4.4.6	Hodnocení a dokumentace rekonstrukce trestného činu	47
4.5	Prověрка výpovědi na místě	48
4.5.1	Historie prověrky výpovědi na místě	49
4.5.2	Podmínky provedení prověrky výpovědi na místě.....	50
4.5.3	Příprava prověrky výpovědi na místě	51
4.5.4	Taktika provedení prověrky výpovědi na místě.....	52
4.5.5	Hodnocení a dokumentace prověrky výpovědi na místě	54
5	Závěr.....	56
	Resumé	59
	Seznam použité literatury a zdrojů	60

Seznam použitých zkratek

Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Listina	Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD
TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
OČTŘ	Orgán činný v trestním řízení
ČR	Česká republika
PČR	Policie České republiky
ŘsT	Zákon č. 119/1873 Ř. z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb, zákon trestní zákoník

1 Úvod

Zvláštní způsoby dokazování, jakožto specifické kriminalisticko-taktické metody upravené zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „TrŘ“), v § 104a, § 104b, § 104c, § 104d a § 104e, spadají jak do oboru kriminalistiky jako zdroj významných informací pro plnění úloh nejen Policie České republiky (dále jen „PČR“)¹, tak i do procesních úkonů trestního řízení. Tyto specifické kriminalisticko-taktické metody, dle mého názoru, zásadním způsobem pomáhají k naplnění základního účelu trestního řízení, kterým je odhalit pachatele skutku, který naplňuje všechny znaky trestného činu podle trestního práva hmotného, vyšetřit tento skutek a nakonec postavit pachatele před soud. Poté je již na soudu, zda shledá pachatele vinným, či ne.²

Všechny orgány činné v trestním řízení (dále jen „OČTrŘ“) však musí postupovat dle předepsaného procesního postupu³. Navíc musí také postupovat tak, aby nepřekročily rámec základních práv a svobod jednotlivců, které jsou obsaženy v Ústavě České republiky (dále jen „Ústava“)⁴, Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“)⁵ a v mezinárodních smlouvách, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas, které se staly součástí našeho právního řádu a kterými je Česká republika (dále jen „ČR“) vázaná.⁶ V trestním řízení se většinou rozhoduje o těch nejdůležitějších právech a svobodách, které jednotlivci mají, kdy v minulých dobách to bylo například samotné právo na život a nyní především právo na osobní svobodu. Proto je třeba, aby rámec, v němž se může donucovací státní moc pohybovat, byl pevně stanoven.

¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 5.

² Jelínek, J.a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 21.

³ CHMELÍK, Jan et. al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. s. 20. Monografie.

⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

⁵ Usnesení č. 2/1993 Sb.

⁶ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 54.

V mé diplomové práci se budu zabývat zpočátku kriminalistikou a jejím vztahem k trestnímu právu, poté přejdu na dokazování samotné, kde vysvětlím zejména základní zásady dokazování, které je nutné dodržet i při provádění úkonů zvláštních způsobů dokazování. Stěžejní část obsahu diplomové práce bude zaměřena na metody zvláštních způsobů dokazování. Systematicky popíši každou metodu, budu se zabývat historií těchto metod, která je velmi bohatá, zaměřím se na základní zásady jednotlivých metod, podmínky provedení a taktiky provedení a nakonec i na dokumentaci a vyhodnocení výsledků těchto úkonů. V mé práci bude využita převážně metodika analýzy, ale také dedukce a syntézy.

Cílem mé diplomové práce je komplexní shrnutí úpravy a kriminalistického poznání metod zvláštních způsobů dokazování upravených v ustanovení § 104a až § 104e TrŘ a poukázání na případné nedostatky v zákonné úpravě.

2 Vztah kriminalistiky k trestnímu právu

2.1 Kriminalistika

Kriminalistiku, jakožto specifickou vědu o zločinu⁷, je možné definovat jako samostatný vědní obor, který „zkoumá a objasňuje zákonitosti vzniku, zániku, vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminalistických stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných skutečností a vypracovává podle potřeb trestního práva hmotného a procesního metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.“⁸ Dále můžeme říct, že je kriminalistika interdisciplinární vědní obor, jelikož využívá mnoho metod a poznatků jiných oborů, což je logické, jelikož získání důkazů vyžaduje provedení metod, které jsou na poznacích jiných oborů závislé. Jedná se například o fyzikálně matematické a technické obory, biologii, medicínu, psychologii, psychiatrii atd. a také některé speciální obory jako třeba biomechaniku, bioniku, biochemii a kybernetiku. Kriminalistika je také úzce spjata s trestní vědou a dalšími obory, které se zabývají povětšinou shodnými objekty zkoumání, kterými jsou trestné činy a jejich následky, pachatelé trestných činů, činnost pachatelů trestných činů, činnost pracovníků policie, státních zastupitelstev a soudů, činnost znalců a znaleckých institucí, oběti trestných činů nevyjímaje. Mezi tyto velmi blízké obory patří kriminologie, penologie a různé forenzní vědy. Je třeba však zdůraznit, že kriminalistika zkoumá tyto objekty způsobem svým vlastním, kterým to nezkoumá ani jeden z výše vyjmenovaných oborů.⁹ Kriminalistika se soustředí na poznání spáchaných trestných činů. Předmětem kriminalistiky jsou dva druhy okruhů zákonitostí, zaprvé se jedná o zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a jiných kriminalisticky relevantních informací a zadruhé se jedná o zákonitosti vyhledávání, shromažďování a zkoumání stop a jiných kriminalisticky relevantních informací.¹⁰

⁷ Straus, Jiří et. al. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 40.

⁸ Tamtéž, s. 7.

⁹ Tamtéž, s. 7-8.

¹⁰ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 4.

2.2 Samotný vztah kriminalistiky k trestnímu právu

Kriminalistika velmi úzce souvisí s trestním právem. Dotýká se jak práva trestního hmotného, tak i větší měrou práva procesního. Trestní právo hmotné definuje, co to je trestný čin¹¹, z čehož se dá vyvodit, že pokud by žádný trestný čin nebyl, tak by existence kriminalistiky ztratila svůj význam, jelikož by nebylo třeba hledat jakékoli stopy k odhalení trestného činu. Trestní právo procesní poté vymezuje jakýsi rámec a nepřekročitelné limity pro využívání kriminalistických metod, prostředků, postupů a doporučení uplatňovaných v kriminalistické praxi.¹² Kriminalistika vypracovává metody a prostředky úspěšného odhalování a vyšetřování trestného činu pro OČTŘ, což využije především policejní orgán. Uplatnění těchto metod se nejvíce používá v přípravném řízení. Kriminalistika například rozvádí, jakým způsobem a jak co nejefektivněji provádět výslech osoby, ať už svědka či obviněného, ohledání místa činu atd.¹³ A aby bylo zabráněno svévoli státu, tak právě trestní právo stanoví základní zásady, které je třeba dodržet, a postup, kterým se musí OČTŘ řídit, pokud by tento postup nebyl dodržen, tak by například mohl být jinak relevantní důkaz neplatný.

Jako další propojení kriminalistiky a trestního práva procesního bychom mohli také považovat novelu TrŘ č. 265/2001 Sb., která nám dává jasně najevo, že i trestní právo procesní je ovlivňováno kriminalistikou. Tato novela přinesla mimo jiné 5 dalších paragrafů týkajících se zvláštních způsobů dokazování do TrŘ. Jedná se o ust. § 104a, § 104b, § 104c, § 104d a § 104e.

2.3 Kriminalisticko-taktické metody

Neoddělitelnou součástí kriminalistiky je bezpochyby i kriminalistická taktika, která svými metodami zkoumá především paměťové kriminalistické stopy. Vedle kriminalistické taktiky stojí v rovnocenném postavení kriminalistická technika.

¹¹ § 13 (1) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹² Straus, Jiří et. al. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. s. 43.

¹³ Henych a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

Kriminalistická taktika nám poskytuje kriminalisticko-taktické metody, kterými rozumíme metody kriminalistické praxe. Jedná se například nejen o metody výslechu či ohledání, ale právě také o metody zvláštních způsobů dokazování.¹⁴

¹⁴ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 9-10.

3 Dokazování

Dokazování představuje základní stavební kámen celého trestního řízení. Jedná se totiž o nezbytnou a nedílnou součást trestního řízení, jelikož je předpokladem pro meritorní rozhodnutí ve věci samé.¹⁵ Dokazování můžeme definovat jako zákonem stanovený souhrn pravidel, která upravují postup orgánů činných v trestním řízení a dalších subjektů při vyhledávání, zajišťování, provádění a hodnocení důkazů v trestním řízení.¹⁶ OČTR zjišťují při procesu dokazování skutkový stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, a poté je podle zjištěného skutkového stavu těmito orgány rozhodnuto. Jedná se o jakýsi proces poznávání pravého smyslu věci, kde jsou OČTR subjektem.¹⁷ Je však jasné, že zde hrají svou roli lidské meze poznání, na které reaguje judikatura, která říká, že trestní řízení vyžaduje ten nejvyšší možný stupeň jistoty, jaký je možné od lidského poznání požadovat, alespoň tedy na úrovni obecného pravidla „prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost“.¹⁸ To se odráží v základních zásadách dokazování, kterými se musí OČTR řídit.

3.1 Základní zásady dokazování

ČR je podle čl. 1 odst. 1 Ústavy svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Aby bylo možné tohoto docílit, tak ČR upravuje ve svých zákonech nejvyšší síly¹⁹ principy, na kterých je fungování demokratické společnosti založeno.²⁰ V § 2 TrŘ jsou pak tyto principy dále konkretizovány jako základní zásady trestního řízení. Jedná se o základní

¹⁵ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 6. Edice EUpress.

¹⁶ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. s. 244.

¹⁷ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 8. Edice EUpress.

¹⁸ Nález Ústavního soudu, sp. zn. IV.ÚS 260/05.

¹⁹ Ústava, Listina, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal parlament ČR souhlas a jimiž je ČR vázaná.

²⁰ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. s. 29.

právní ideje, na kterých je vybudováno celé trestní řízení. Zásady se však neuplatňují u každého institutu či stádia trestního řízení ve stejné míře. Vždy bude záležet na konkrétním institutu a stadiu trestního řízení. Např. použití zásady veřejnosti je velmi omezené v přípravném řízení.²¹ Jednotlivé základní zásady se sebou velmi úzce souvisí a navazují na sebe, tvoří tedy jakýsi celek.²²

3.1.1 Zásada presumpce nevinny

Tato zásada je zakotvena přímo v TrŘ v § 2 odst. 2, v § 3 odst. 5 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže a čl. 40 odst. 2 Listiny. Dle mého názoru je toto velmi důležitá zásada, kdy se na každého pohlíží jako na nevinného, dokud mu není vyslovena pravomocným rozsudkem soudu vina. To znamená, že obviněný nemusí projevovat žádnou svou iniciativu, nemusí předkládat žádné důkazy, nijak se vyjadřovat k důkazům atd. S touto zásadou jde ruku v ruce i zásada *in dubio pro reo*, která v překladu znamená „v pochybnostech ve prospěch obviněného“, což si vyložíme tak, že pokud by OČTŘ nezjistily skutkový stav tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, nemůže to být na újmu obviněnému.²³

3.1.2 Zásada vyhledávací

§ 2 odst. 5 TrŘ upravuje zásadu vyhledávací, OČTŘ musí podle tohoto ustanovení vždy z úřední povinnosti a z vlastní iniciativy vyhledávat a provádět důkazy, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Zásada vyhledávací konkretizuje zásadu oficiality.²⁴ Zásadu oficiality můžeme nalézt např. v § 164 TrŘ.

3.1.3 Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností

Druhou zásadou, která úzce souvisí se zásadou vyhledávací, je zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností. Tato zásada je také zakotvena v § 2 odst.

²¹ Dagmar Císařová, Jaroslav Fenyk a kol.: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s. 2006. s. 56-57.

²² Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 12-68.

²³ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 28. Edice EUpress.

²⁴ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

5 TrŘ. Dřívě byla označována jako zásada objektivní pravdy, v praxi je tak však známá stále. Podle ní musí OČTŘ postupovat v souladu s trestním řádem a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, v rozsahu potřebném pro rozhodnutí.²⁵

3.1.4 Zásada volného hodnocení důkazů

OČTŘ hodnotí důkazy podle svého volného uvážení, které však musí být založené na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě a také v souhrnu. Zásadu najdeme v § 2 odst. 6 TrŘ. Zákon žádnému důkazu nepřikládá zvláštní význam, a to dokonce ani doznání obviněného. Za jediné omezení můžeme považovat to, že soud nepřihlédne k důkazu, který byl získán nezákonným způsobem.²⁶

3.1.5 Zásada bezprostřednosti a ústnosti

Zásada bezprostřednosti stanovuje 2 požadavky. Prvním je to, že důkazy je třeba provádět bezprostředně před soudem, ten druhý spočívá v tom, že by důkazy měly být získávány ze zdroje nejbližšího dokazované skutečnosti. Za výjimku z tohoto principu můžeme považovat vydání trestního příkazu, který vydá samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení. Zásadou bezprostřednosti se zabývá § 2 odst. 12 TrŘ.²⁷ Důkazy se navíc před soudem ústně provádějí, rozsudek a jiná rozhodnutí soud ústně vyhlašuje, celé jednání před soudem je ústní, soud řídí jednání ústně, obvinění a svědci vypovídají ústně a předkládané listiny, kterými soud provádí důkaz, musí být přečteny, v tom spočívá zásada ústnosti²⁸. Zásadu ústnosti nalezneme v čl. 96 odst. 2 Ústavy a v § 2 odst. 11 TrŘ.

3.1.6 Zásada přiměřenosti a zdrženlivosti

Novelou TrŘ č. 265/2001 Sb. byla definována zásada přiměřenosti a zdrženlivosti v ustanovení § 2 odst. 4 TrŘ. Zákon v ustanovení § 2 odst. 4 TrŘ říká, že OČTŘ

²⁵ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 12-68.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. s. 42.

²⁸ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 12-68.

projednávají trestní věci s plným šetření práv a svobod zaručených Listinou a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je ČR vázána. Dále mají OČTŘ provádět úkony trestního řízení tak, aby do těchto práv osob, kterých se takové úkony dotýkají, bylo zasahováno pouze v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení.²⁹

3.1.7 Zásada oficiality

Stejně jako zásada přiměřenosti je zásada oficiality zakotvena v § 2 odst. 4 TrŘ. Na základě tohoto principu musí OČTŘ z vlastní iniciativy učinit vše pro naplnění účelu trestního řízení v každé projednávané trestní věci. OČTŘ mají tedy postupovat v trestním řízení, aniž by čekaly na podněty či návrhy od stran. Zásada je dále rozvedena v dalších § TrŘ, např. § 157, § 158, § 164 odst. 1 a § 181 odst. 2 TrŘ tuto zásadu dále rozvádějí pro státního zástupce a policejní orgán. Ohledně soudu však tato zásada naráží na zásadu obžalovací, díky které se soud může věci začít zabývat až po podání obžaloby, podání návrhu na potrestání či podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu státním zástupcem.³⁰

3.1.8 Zásada veřejnosti

Poslední zásadou, kterou zmíním, je zásada veřejnosti. Zásada veřejnosti je velmi důležitá z hlediska kontroly soudnictví ve věcech trestních. Jako většina nejdůležitějších zásad je i tato vyjádřena v Ústavě a Listině, konkrétně se o ní zmiňuje čl. 96 odst. 2 Ústavy a čl. 38 odst. 2 Listiny. § 2 odst. 10 TrŘ nám zase dává zákonnou úpravu. Díky této zásadě se tedy může veřejnost účastnit soudního projednání trestní věci, tedy hlavního líčení a veřejného zasedání. To také pomáhá naplňovat preventivní funkci trestního řízení.³¹

²⁹ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 12-68.

³⁰ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

³¹ Tamtéž.

4 Zvláštní způsoby dokazování

V této kapitole, která je již samým jádrem tématu mé diplomové práce, se budu zabývat zvláštními způsoby dokazování, které jsou upravené v ustanoveních § 104a až § 104e TrŘ. Donedávna tomu tak však nebylo. V roce 2001, jak jsem již psal výše, byla uzákoněna novela TrŘ č. 265/2001 Sb., která vnesla do TrŘ již zmíněná ustanovení § 104a až § 104e. Tím byla uzákoněna rekognice, konfrontace, vyšetřovací pokus, prověrka výpovědi na místě a rekonstrukce, což jsou kriminalisticko-taktické metody. Před touto novelou měly tyto metody spíše kriminalistickou povahu, byly však součástí některých jiných důkazních prostředků, které v trestním řádu upravené byly, jednalo se např. o výslech.³² Další novelou, která ovlivnila úpravu zvláštních způsobů dokazování, byla novela č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Tato novela zpřísnila použití zvláštních způsobů dokazování, konkrétně konfrontace, rekognice a vyšetřovacího pokusu, tím, že zvýšila hranici pro omezené použití těchto metod z 15 let na 18 let věku. U rekonstrukce a prověrky výpovědi na místě však s přihlédnutím k jejich druhým odstavcům bude třeba také počítat s jakýmsi omezením z důvodu věku.³³ Tyto odstavce odkazují na přiměřené použití ustanovení pro vyšetřovací pokus, § 104c odst. 3 TrŘ v poslední větě říká, že: „Zúčastní-li se vyšetřovacího pokusu osoba mladší než osmnáct let, užije se přiměřeně § 102.“ To znamená, že pokud by se rekonstrukce nebo prověrky na místě zúčastnila osoba mladší 18 let, bude nutné k ní přistupovat zvlášť šetrně.

TrŘ pro tyto metody kriminalistické praxe, které se vyznačují zvláštní metodikou a postupy, vymezuje právní rámec jejich použitelnosti. A jelikož se jedná o kriminalisticko-taktické metody, jejich metodikou, postupy, přípravou a správným použitím se zabývá kriminalistika. Podle ustanovení § 104a až § 104e TrŘ se postupuje v každém stádiu řízení, pokud jsou tyto metody využity, vyjma konfrontace, jejíž použití se v přípravném řízení značně omezuje, viz § 104a odst. 7, který stanovuje, že se jí využije pouze ve výjimečných případech.³⁴

³² Srov. § 93 odst. 2 a § 94 trestního řádu účinného před novelou č. 265/2001 Sb.

³³ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 115. Edice EUpress.

³⁴ Tamtéž.

4.1 Konfrontace

Jako první metodu některých zvláštních způsobů dokazování rozeberu konfrontaci. Slovo konfrontace vychází z latinského slova frons, což znamená čelo.³⁵ Tato metoda, z trestně-právního hlediska specifická forma výslechu, je upravena v § 104a TrŘ. Jelikož se jedná z trestně-právního hlediska o formu výslechu, platí pro její provedení obecná ustanovení o výslechu obviněného a svědků.³⁶ Konfrontaci využijeme v případech, kdy výpovědi obviněného a spoluobviněného nebo svědka či několika svědků v závažných okolnostech nesouhlasí. V takovém případě mohou být tyto osoby postaveny k sobě tváří v tvář. Cílem konfrontace je za prvé odstranit závažné rozpory mezi jednotlivými výpověďmi a za druhé zjistit případně nové skutečnosti důležité pro řízení.³⁷ Konfrontace se využije pouze v případě, pokud není možné rozpory ve výpovědích výše zmíněných osob odstranit jiným způsobem.

4.1.1 Historie konfrontace

Konfrontaci a rekognici upravoval již z. č. 119/1873 říšského zákoníku v § 168. Druhý a třetí odstavec tohoto paragrafu zní: „Byli-li by svědkové v seznání svém o důležité věci mezi sebou na rozdíl, může soudce vyšetřující učiniti, aby byli sobě v oči postaveni. Vůbec nemá se více osob zároveň v oči stavěti než dvě. Osoby v oči postavené buďtež o každé okolnosti, v příčině kteréž se mezi sebou nesrovnávají, zvlášť o sobě slyšeny a odpovědi obapolné protokolem zapsány.“ Jednalo se tedy o procesní úkon, který mohl být proveden pouze při dokazování před soudem. Tato úprava byla v našich zemích účinná až do roku 1950, kdy přišel v účinnost z. č. 87/1950 Sb. Ten konfrontaci upravoval velmi stručně v ustanovení § 95 a § 113 odst. 4. Roku 1956 byl uzákoněn nový trestní řád s číslem 64/1956 Sb., který však také příliš dlouho nevydržel v platnosti, jelikož už roku 1961 se usneslo Národní

³⁵ Ottův slovník naučný část 14. [online]. Praha: J. Otto, 1899. s. 680. [cit. 25. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:46bf0a40-e6e2-11e4-9c07-001018b5eb5c?page=uuid:e7558870-05b5-11e5-97f4-5ef3fc9ae867&fulltext=konfrontace>

³⁶ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

³⁷ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 116-117. Edice EUpress.

shromáždění Československé socialistické republiky na zákoně č. 141/1961 Sb., který máme po mnoha novelizacích stále v účinnosti.

Je zajímavé, že všechny tyto starší úpravy až do velké novely TrŘ z roku 2001 považovaly konfrontaci jako zvláštní formu výslechu a nepovažovaly ji jako samostatný procesní úkon.³⁸ Samozřejmě se našli již v dobách účinnosti TrŘ před velkou novelou kriminalisté, kteří zastávali názor, že konfrontace je samostatná kriminalisticko-taktická metoda.³⁹ Jedním z názorů, proč se mělo jednat jen o zvláštní formu výslechu, bylo systematické zařazení konfrontace v těchto trestních řádech, kdy byla konfrontace vždy podřazena pod výslech a její úprava byla velmi strohá, zpravidla se jednalo o jeden odstavec. TrŘ před velkou novelizací upravoval konfrontaci v ustanovení § 94, ten se vztahoval pro použití při nesouladu výpovědi obviněného a svědka či spoluobviněného, § 103 poté pouze odkazoval na přiměřené použití konfrontace i při nesouladu u výpovědi několika svědků. Docent Konrád považuje jako bod, kdy byla konfrontace osamostatněna jako specifická metoda kriminalistické praxe, obhájení kandidátské disertační práce J. Kuchny v roce 1989.⁴⁰

Další zajímavou věcí je vývoj počtu konfrontovaných osob. Starý trestní řád z roku 1873 říkal, že není možné konfrontovat více jak dvě osoby. Jelikož je konfrontace velmi složitá metoda k provedení⁴¹, která může přinést velice mnoho rizik, o kterých si povíme dále, chápu takový požadavek. Další trestní řády tento požadavek již nezakotvovaly, což je dle mého názoru více flexibilní řešení, jelikož jistě může nastat situace, kdy bude vhodnější konfrontovat osoby např. rovnou tři.

³⁸ Tiplica Mircea a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 1999. s. 78.

³⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 10.

NĚMEC, Miroslav. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. Praha: Armex, 1994. s. 51.

⁴⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 10.

⁴¹ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 118. Edice EUpress.

4.1.2 Podmínky provedení konfrontace

Konfrontaci je možné provést pouze při naplnění několika podmínek. První je skutečnost, že výpovědi konfrontovaných osob jsou v nesouladu v závažných okolnostech a tento rozpor není možné odstranit jiným způsobem, to znamená, že tyto osoby již musely být vyslechnuty a o jejich výpovědi byl sepsán protokol. To, zda se jedná o rozpor o závažných okolnostech, je třeba posuzovat vždy podle konkrétního případu, obecně však lze říci, že takovými okolnostmi budou okolnosti, na kterých bude spočívat rozhodnutí o vině. Druhou podmínkou je postavení konfrontovaných osob tváří v tvář, což způsobí silné a bezprostřední psychologické působení na konfrontované osoby. Třetí podmínkou je dodržení obecných ustanovení o výslechu konfrontovaných osob, jelikož každá z těchto osob může mít jiné procesní postavení. A nakonec je také třeba respektovat zákonná omezení použití konfrontace zakotvená v ustanovení § 104a odst. 5.⁴²

Dodržení veškerých podmínek provedení konfrontace je zcela nezbytné, jelikož jejich nedodržení by mohlo být považováno za takovou vadu, že by nebylo možné výsledky konfrontace využít jako důkazu, popř. by dokonce, pokud by z takového důkazu vycházel soud prvního stupně, odvolací soud mohl takové rozhodnutí zrušit pro podstatné vady řízení.⁴³

4.1.3 Příprava konfrontace

Jelikož patří konfrontace mezi nejsložitější vyšetřovací úkony,⁴⁴ je potřebné dbát na správnou a důkladnou přípravu po stránce obsahové, taktické a i organizační. Odborná literatura⁴⁵ tuto přípravu považuje za součást zásady plánovitosti a organizovanosti. Její dodržení je tedy zcela nezbytné, jelikož s provedením konfrontace jsou spojená rizika pro další průběh trestního řízení. Mohlo by se např. stát, že by

⁴² Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 117. Edice EUpress.

⁴³ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

⁴⁴ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 117. Edice EUpress.

⁴⁵ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 131; Pješčák, J. a Samojlovič, R.: *Kriminalistika 2*. Praha: Federální ministerstvo vnitra, 1984. s. 88.

svědek ze strachu svou výpověď změnil nebo dokonce by ani nebyl schopen vypovídat. Proto je třeba při přípravě správně určit konfrontované osoby, a pokud bude jednou z osob obětí trestného činu, tak ji na setkání s pachatelem připravit. Dále je potřebné vymezit cíle konfrontace, to znamená určit konkrétní rozpory, které mají být odstraněny, určit místo a čas provedení konfrontace a zajistit zapisovatele a další pomocné osoby. Místo musí být zvoleno tak, aby si konfrontované osoby mohly hledět navzájem do očí.⁴⁶ Dalším problémem při přípravě na konfrontaci je výběr správných otázek a jejich konstrukce. Pečlivá příprava otázek je zásadní, samozřejmě se může stát, že z průběhu konfrontace vyvstanou nové otázky, které nebyly součástí plánu konfrontace. Konfrontující si dále určí sled kladených otázek a způsob jejich kladení a samozřejmě určí osobu, které budou jako první otázky položeny. Otázky by měly být správně položeny, aby neposkytly jakoukoli indicii pro odpověď konfrontované osoby.⁴⁷

4.1.4 Taktika řízení konfrontace

Docent Konrád taktiku řízení konfrontace definuje jako „předem plánovanou, promyšlenou činnost, která směřuje k dosažení cíle konfrontace, tzn. vyjasnění podstatných rozporů ve výpovědích dříve vyslechnutých osob“⁴⁸. Jak jsem již psal výše, je konfrontace nejsložitější metoda zvláštních způsobů dokazování, což dokazuje také fakt, že má formu sporu. Aby byl tento spor zvládnutelný, je potřeba, aby OČTŘ dodržel několik základních zásad konfrontace. Těmito zásadami rozumíme aktivní řízení konfrontace vyšetřujícím, podporu iniciativě konfrontovaných osob, pozorování konfrontovaných osob a ostražitost. Aktivní řízení konfrontace spočívá ve vytvoření si a udržení si autority OČTŘ, po celou dobu konfrontace je třeba, aby měl OČTŘ celou situaci pevně v rukou a neustále analyzoval výpovědi konfrontovaných osob. Pokud by např. došlo k narušení konfrontace, je nutné ji ihned ukončit. Podpora iniciativě konfrontovaných osob je další důležitou zásadou.

⁴⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 14.

⁴⁷ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 130.

⁴⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 15.

Základ této zásady je v ponechání předkládání faktů, které by vysvětlily rozpory, na konfrontovaných osobách, konfrontované osoby tedy svojí vlastní iniciativou vyjádří vůli k odstranění rozporů. Pozorování konfrontovaných osob pak dopomůže k odhalení nerozhodnosti a váhání při výpovědi konfrontované osoby. K dodržení zásady ostražitosti je třeba soustavného sledování konfrontovaných osob, zda se nesnaží navzájem domluvit či nedochází k narušení konfrontace, ať již napadením nebo pouze znesnadňováním konfrontace.⁴⁹

4.1.5 Provedení konfrontace

Jak provést konfrontaci nám říká stručně ustanovení § 104a odst. 3 TrŘ. V úvodu konfrontace je potřeba sdělit důvod konfrontace, ověřit totožnost a poučit konfrontované osoby podle jejich procesního postavení. V průběhu konfrontace nesmí dojít k narušování výpovědi, proto se při poučení upozorní konfrontované osoby, že mohou mluvit až po vyzvání. První otázka, která je položena, směřuje ke zjištění vzájemného vztahu konfrontovaných a zda se navzájem znají.⁵⁰ Poté je každá z konfrontovaných osob vyzvána k samostatné výpovědi, tato výpověď má za účel potvrdit či vyvrátit, zda konfrontovaná osoba dále setrvává na obsahu své dřívější výpovědi, popř. jak moc a v čem se od ní odchyluje. Podle potřeby může také vyslyšající ještě konfrontovanou osobu vyzvat, aby uvedla další okolnosti související s jejím tvrzením, o kterých ještě nevypovídala. Potom, co konfrontované osoby samostatně vypoví, přichází na řadu přímé a konkrétně směřované otázky, které nesmí být kapciózní či sugestivní, tyto otázky mají za úkol vyřešit rozpory ve výpovědích. Na každou odpověď je vyžadována reakce druhé osoby. Je velmi důležité, aby si konfrontované osoby při odpovědích hleděly navzájem do očí. Na konci konfrontace je možné nechat možnost pro vzájemné otázky konfrontovaných osob. Otázky je však nutné přesně zaprotokolovat včetně doslovného zápisu odpovědi a reakce na položenou otázku.⁵¹ Omezení použití konfrontace, jak jsem již napsal výše, je upraveno v ustanovení § 104a odst. 5 TrŘ. Ten mluví o tom, že osobu mladší 18 let

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 132-134.

⁵¹ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 118-119. Edice EUpress.

je možné postavit tváří v tvář pouze zcela výjimečně a jestliže to je pro objasnění věci nezbytně nutné. Toto omezení má takovou osobu chránit před negativním ovlivněním jejího vývoje. Pokud však k postavení osoby mladší dojde, musí se postupovat v souladu s ustanovením § 102 TrŘ. Postavit tváří v tvář nelze vůbec osobu, která vypovídala jako utajený svědek dle ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ, a osobu mladší 18 let, která by měla být postavena tváří v tvář obviněnému a je poškozenou trestným činem proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.⁵²

4.1.6 Dokumentace konfrontace

Celý průběh a výsledky konfrontace je nutné zadokumentovat do tzv. protokolu o konfrontaci. Tato protokolace musí být systematická, doslovná a napsána v přímé řeči. Protokolují se i reakce osob, neverbální projevy, případné pokusy narušení atd. Ustanovení § 55 odst. 3 TrŘ upravuje protokolaci konfrontace.⁵³ K protokolu o konfrontaci se doporučuje přiložit také videozáznam, který zachycuje celý průběh tohoto úkonu, v případě, že je úkon prováděn v přípravném řízení.⁵⁴

4.2 Rekognice

Další metodou zvláštních způsobů dokazování je rekognice. Tato metoda, jejíž název vychází z latinského slova *recognitio*, což znamená opětovné seznání, (roz)poznání či uznání⁵⁵, je upravena v ustanovení § 104b TrŘ. Jedná se o procesní úkon, který je zpravidla součástí výslechu, tzv. specifická forma výslechu poznávající osoby⁵⁶, a ze své povahy věci se jedná o neopakovatelný úkon. O tom, že je rekognice neopakovatelným úkonem, se zmiňuje Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 5 Tz 8/89. Cílem rekognice je znovupoznání konkrétní osoby či věci poznávající osobou

⁵² Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 117. Edice EUpress.

⁵³ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 136.

⁵⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 16.

⁵⁵ Ottův slovník naučný část 21. [online]. Praha: J. Otto, 1904. s. 457. [cit. 27. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:51a5f950-e8f9-11e4-9c07-001018b5eb5c?page=uuid:afc32eb0-0a94-11e5-b269-5ef3fc9bb22f&fulltext=rekognice>

a tím i její ztotožnění. Poznávající osobou může být podezřelý, obviněný nebo svědek. Tato poznávající osoba poté znovupoznává jinou osobu či věc, kterou již dříve vnímala, mezi více osobami nebo věcmi, pokud to je důležité pro trestní řízení. Rekognice využívá schopnosti člověka znovupoznat dříve vnímaný objekt na základě paměťové stopy, která je ještě podpořena asociací identifikačních vlastností předváděných objektů.⁵⁷ Druhým účelem rekognice je ještě vyloučení osob neviných z podezření a jejich ochrana před neodůvodněným stíháním a odsouzením.⁵⁸

4.2.1 Historie rekognice

Historie rekognice je velmi zajímavá a bylo by škoda se jí nezaobírat. Rekognici upravoval již nový řád soudu trestního č. 119/1873 Ř. z. Byla také označena jako agnoskace. Agnoskaci vysvětluje Ottův slovník naučný jako: „Agnoskování v řízení trestním (rekognice, seznání, uznání za pravé) jest prostředek řádem trestním za tím účelem předepsaný, aby zjištěna byla totožnost osoby neb věci, což děje se tím, že osoba představí, aneb věc předloží těm, kdož ji znají a z vlastního názoru o ní výpověď dáti mohou.“⁵⁹ Jednalo se o lingvistický termín.⁶⁰ Tímto termínem bylo označeno několik činností, které byly upraveny již výše zmíněným řádem soudu trestního (dále jen „ŘsT“). Jednalo se např. o zjišťování totožnosti neznámých mrtvol, zjištění, zda je osoba totožná s osobou pachatele, což upravoval § 168 odst. 1 ŘsT, dále při konfrontaci osob, při zjištění majitele věcí použitých ke spáchání trestného činu, při zjištění, zda nalezené věci jsou věci, které pocházejí z trestné činnosti, při zjištění, zda byl trestný čin spáchán zajištěným nástrojem a dalších. Za zvláštní způsob agnoskace byla považována dnešní expertíza ručního písma. Tato úprava byla účinná, jak jsem již psal u konfrontace, do roku 1950, avšak již v první polovině dvacátého století je rekognice označována v kriminalistické praxi jako

⁵⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 24.

⁵⁸ Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 3709/16.

⁵⁹ Ottův slovník naučný část 1. [online]. Praha: J. Otto, 1888. s. 453. [cit. 27. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:1cb5aaf0-e6e3-11e4-a794-5ef3fc9bb22f?page=uuid:45ed31a0-05aa-11e5-97f4-5ef3fc9ae867&fulltext=agnoskov%C3%A1n%C3%AD>

⁶⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 17.

konfrontace.⁶¹ To můžeme nalézt např. v dílech autorů J. Šejnohy nebo V. Čelanského⁶². Zajímavé však je, že již roku 1932 přišly první názory s odlišením reko-
gnice od konfrontace, tohoto názoru byl významný procesualista August Miříčka,
ten ve své učebnici z roku 1932 píše: „Od konfrontace sluší rozeznávati r e k o g n
i c i, při níž se svědkovi představuje osoba nebo předkládá věc k zjištění identity;
prve má však svědek podati zevrubný popis osoby nebo věci, o níž jde.“⁶³ A dále
také doporučuje, aby bylo předvedeno několik osob či předloženo více věcí, mezi
nimiž by měl svědek rozpoznat osobu či věc.⁶⁴ Ustanovení § 168 odst. 1 ŘsT neu-
pravoval počet osob či věcí, které mají být ukázány společně s objektem poznávání,
to nebylo z mého pohledu příliš šťastné, a jak píše doc. Konrád ve své odborné
publikaci, mohlo to vést k řadě omylů při vizuální identifikaci objektu poznání.⁶⁵

V roce 1950 přichází do účinnosti další trestní řád, ten upravuje reko-
gnici v usta-
novení § 113 odst. 2. Úprava stále nepožaduje, aby při ztotožnění osoby či věci byl
objekt ukázán mezi více podobnými osobami či věcmi. To bylo značně kritizováno,
na což poté zareagovali zákonodárci v další úpravě. Zákon č. 64/1956 Sb. upravoval
reko-
gnici v ustanoveních § 102 odst. 3 a § 110 odst. 3. Oproti minulé úpravě přibyla
část, která zněla takto: „a to zpravidla mezi několika osobami nebo několika věcmi
téhož druhu.“. To znamenalo, že úprava reko-
gnice šla o kus dopředu, avšak byla
stále upravena jako součást výslechu a byla velmi stručná. V roce 1962 nabývá
účinnosti TrŘ, ten upravoval reko-
gnici v ustanovení § 93 odst. 2 až do 1. 1. 2002,
kdy nabyla účinnosti velká novela TrŘ, která celou úpravu rozšířila a zpřesnila.

⁶¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 17.

⁶² ŠEJNOHA, J. *Systém kriminalistického vzdělání*. Praha: Fr. Kodým, 1936. s. 555.; ČELAN-
SKÝ, V. *Moderní metody vyšetřování bezpečnostní služby*. Praha: Zemědělské nakladatelství A.
Neubert, 1932. s. 246.

⁶³ MIŘIČKA, A. *Trestní právo procesní*. Praha: Věšhrd, 1932. s. 145.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 19.

Docent Konrád se poprvé setkal v československé kriminalistické literatuře s termínem kriminalistická rekognice v publikaci s názvem „Výslech a psychologie“⁶⁶ z roku 1966 od autorů J. Matiaška, B. Bárty a J. Soukupa, kdy termín konfrontace nebyl vztahován k identifikaci osob a věcí svědkem. Také učebnice Moskevské státní university s názvem „Kriminalistika“⁶⁷ z roku 1966 používá termín rekognice velice přesně. V roce 1968 M. Protivínský přichází s myšlenkou, že je rekognice samostatný procesní úkon a že se jedná o identifikaci osob a věcí znovupoznáním.⁶⁸ M. Protivínský pak následně v roce 1971 ve své monografii dále rozpracovává rekognici a dává jí základ pro její konstituování jako samostatného procesního úkonu a metody kriminalistické praxe a v dalších pracích dále rozpracovává a podává i doporučení de lege ferenda. Mnoho kriminalistů poté vychází z myšlenek M. Protivínského. Jako jeden z názorů, co by měl zákonodárce upravit, byl zavést požadavek přítomnosti nezúčastněné osoby při rekognici, na který zákonodárci zareagovali ve velké novele TrŘ provedené z. č. 265/2001 Sb.⁶⁹

4.2.2 Druhy rekognice

Rekognici je možné rozdělit dle různých hledisek, jako základní rozdělení považují rozdělení podle původnosti předváděného objektu. Jedná se o rekognici objektů in natura a rekognici objektů podle jejich modelů. Dále je možné rekognici rozdělovat podle druhu objektu. Bude se jednat o rekognici osob, věcí a zvířat. Další možností je rekognici dělit dle identifikačních znaků na rekognici podle anatomicko-morfologických znaků, což jsou znaky jako např. výška, rysy obličeje, nos, tetování, a podle funkčních znaků. A nakonec dělíme rekognici podle způsobu provedení, jedná se o rekognici, kdy je ztotožňovaný objekt předveden společně s přivzatými objekty, poté o rekognici, kdy je předveden pouze ztotožňovaný objekt, a nakonec

⁶⁶ MATIÁŠEK, Jan, Bohumil BÁRTA a Jaroslav SOUKUP. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966. Právnícké edice. s. 72.

⁶⁷ Vasiljev, A.N a kol. *Kriminalistika*. Přeložil a upravil: kol. pod vedením J. Pješčáka. Praha: Naše vojsko, 1966.

⁶⁸ PRERAD, Vladimír a kol. *Kriminalistika – prozatímní učební text z oboru kriminalistické taktiky*. Praha: ÚKr PF UK, 1968. s. 331.

⁶⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 22-25.

rekognici, kdy jsou objekty předváděny jednotlivě po sobě, což je typické pro rekognici podle funkčních znaků, není totiž možné, aby např. všechny objekty najednou mluvily.⁷⁰

4.2.3 Podmínky provedení rekognice

K úspěšné provedené rekognici je potřebné dodržet několik podmínek, které jsou zakotveny v ustanovení § 104b TrŘ a v obecných ustanoveních o výsledku, nedodržení těchto podmínek pak má za následek nemožnost použití výsledků rekognice jako důkazu a jestliže z takového důkazu vychází soud prvního stupně, odvolací soud takový rozsudek zruší pro podstatné vady řízení.⁷¹ Hned první podmínka je upravena v prvním odstavci tohoto paragrafu. Musí zde být potřeba identifikace objektu a toto identifikování je důležité pro trestní řízení. Při rekognici musí být přítomna vždy alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna. Tato osoba je odbornou literaturou označována jako svědek úkonu.⁷² Touto osobou se rozumí jakákoli osoba, která není poznávající osobou.⁷³ Svědek úkonů musí být přítomný po celou dobu, nepřítomnost by byla považována za nezhojitelnou vadu.⁷⁴ Další podmínkou je výslech poznávající osoby před samotnou rekognicí⁷⁵, výslech je první ze dvou fází rekognice. Při výslechu se zjišťují okolnosti, za kterých poznávající osoba ztotožňovaný objekt vnímala, a znaky a zvláštnosti, podle kterých bude možné ztotožňovaný objekt poznat. Je velmi důležité, aby poznávající osobě nebyl ztotožňovaný objekt ukázán bezprostředně před samotnou rekognicí, např. v úřední místnosti, v čekárně atd.⁷⁶ Porušení této podmínky by znamenalo znehodnocení

⁷⁰ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 154-155.

⁷¹ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

⁷² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 25.

⁷³ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 122. Edice EUpress.

⁷⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 25.

⁷⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 7 To 128/2003.

⁷⁶ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 122. Edice EUpress.

celé rekognice a jednalo by se o podstatnou vadu úkonu, díky které by byly výsledky rekognice důkazně nepoužitelné.⁷⁷ Další podmínkou je při znovupoznání osoby či věci, aby objekt poznání byl zařazen mezi více přibranými objekty. V případě, že je poznávajícím objektem osoba, musí být předvedena s alespoň dalšími třemi osobami, které se výrazně neodlišují, takže mají podobný věk, vzhled, výšku, tělesnou konstituci atd. A v případě, že je poznávajícím objektem věc, je ukázána poznávající osobě ve skupině věcí téhož druhu, zde zákon neupravuje minimální počet, avšak odborná literatura říká, že by to měly být nejméně tři věci.⁷⁸ Navíc zákon přímo nepočítá se znovupoznáním věci podle fotografie. Je zde také výjimka, není třeba předkládat poznávající věc s ostatními téhož druhu, pokud se jedná o unikátní předmět a není tedy možné jiné věci téhož druhu zajistit.⁷⁹

4.2.4 Příprava rekognice

Před samotnou rekognicí je nutná pečlivá příprava. Jedná se totiž o neopakovatelný úkon, u kterého zanedbání přípravy může vést až k nepoužitelnosti rekognice jako důkazu. Přípravu rekognice rozdělujeme na 2 etapy. V první etapě OČTŘ má za úkol si projít shromážděné materiály. Zejména výpověď poznávajícího subjektu, zjistit, za jakých okolností subjekt objekt znovupoznání vnímal, zjistit schopnost subjektu znovu poznat objekt, dle doc. Konráda by se mělo přistoupit k rekognici podle anatomicko-morfologických znaků i v případě, že by subjekt prohlásil, že objekt nepozná nebo si tím není jistý, a zjistit schopnost subjektu zapamatování si identifikačních znaků a schopnost jejich vybavení si v paměti. Dále je nutné zjistit, zda objekt poznání nezměnil identifikační znaky, a posoudit možnost opatření dostatečného množství přibraných objektů stejného druhu. Důležité je také posoudit, jaký vliv může mít rekognice na poznávající osobu, neměla by mít totiž nepříznivý psychologický dopad, a to zejména na osobu nezletilou. A určit způsob předvedení

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 5 Tz 8/89.

⁷⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 27.

⁷⁹ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

objektů, zda objekty předvést simultánně či postupně. Po této analýze je nutné také stanovit taktický plán provedení rekognice.⁸⁰ OČTŘ tedy sestaví plán rekognice.

Druhá etapa spočívá v přípravě, která již přímo směřuje k provedení rekognice. Při této přípravě se instruují subjekty rekognice, kdy se seznámí s cíli rekognice, poznávající osobě se také vysvětlí, jakým způsobem se má při rekognici chovat. Dále se musí připravit objekty rekognice, musí se zajistit, aby měly podobný vzhled. U osob to znamená účes, vous, výšku, tělesnou konstituci, oblečení atd. Věci by měly být stejného druhu. Instruktaž objektu, jakým způsobem se má chovat, je také důležitá. Zajištění podmínek shodných s podmínkami, při kterých subjekt vnímal objekt poznání, je potřebné také. Jedná se např. o vzdálenost, osvětlení, dobu vnímání. Další nutností a také obligatorní podmínkou je zajištění, aby identifikovaný objekt či jeho model nebyl ukázán poznávající osobě před provedením rekognice. A na konec je nutné zajistit utajení poznávající osoby, pokud to je nutné dle ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ, a připravit dokumentační prostředky a prověřit jejich funkčnost.⁸¹

4.2.5 Taktika provedení rekognice

Při provádění rekognice je velmi klíčové dodržet základní principy rekognice, které jsou vypracované kriminalistickou vědou a soudní praxí. Pokud by nebyly dodrženy, budou tím porušena práva na spravedlivý proces obviněného. Nyní si zde probereme některé z těchto zásad, o většině jsem se však již alespoň trochu zmínil výše.

4.2.5.1 Zásada zjištění identifikačních znaků a podmínek před provedením rekognice

Tato zásada spočívá v obligatorním vyslechnutí poznávající osoby ještě před konáním rekognice.⁸² Při výslechu je nutné získat co nejpřesnější popis identifikačních znaků objektu poznání. Pokud je objektem osoba, patří mezi identifikační znaky

⁸⁰ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 122. Edice EUpress.

⁸¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 28-30.

⁸² Rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 7 To 128/2003.

především pohlaví, etnikum, zdánlivý věk, výška postavy a její vzhled, obličej, barva vlasů, účes, vousy, nějaká zvláštní znamení, může se např. jednat o jizvy, tetování, zvláštnosti řeči, hlas, styl chůze a držení těla, oblečení. U zvířat je nutné zjistit živočišný druh, rasu, pohlaví, velikost, barvu srsti, kůže či peří a nějaké další zvláštnosti, např. chybějící roh atd. U rekonice movitých věcí jsou podstatné identifikační znaky jako např. druhové určení věci a její charakter, typ a model věci, velikost, barva, materiál, sériová výroba, výroba na zakázku a kusová výroba, znaky oprav nebo úprav, znaky poškození a opotřebení a další. Po zjištění identifikačních znaků objektu poznání se zjišťují okolnosti, za kterých byl poznávající objekt vnímán, typicky se jedná o vzdálenost, viditelnost a dobu vnímání, a subjektivní okolnosti, které se týkají poznávající osoby. Jedná se o schopnost poznávající osoby vidět, slyšet a také o psychický stav poznávající osoby v době vnímání. Před provedením rekonice je možné a vhodné provést vyšetřovací pokus, kterým se zjistí, zda poznávající osoba mohla na takovou vzdálenost objekt vidět, slyšet, rozeznat některé znaky atd.⁸³

4.2.5.2 Zásada předvádění ztotožňovaného objektu mezi objekty přivzatými

Jak jsem již psal v kapitole o historii rekonice, tato zásada byla uzákoněna až teprve v roce 1956 zákonem č. 64/1956 Sb. Dnes je zakotvena v ustanovení § 104b odst. 3, 4 a 5 TrŘ. Pokud by byl předveden poznávající osobě pouze jeden objekt, mohlo by dojít k sugestivnímu vlivu a následně k chybným závěrům. Zákon u rekonice osob požaduje alespoň tři přivzaté osoby, u rekonice věci není počet přivzatých věcí stejného druhu upřesněn. Avšak pokud poznávající osoba znovu poznává věc či osobu, která jí je dobře známá, nemusí být předkládána ve skupině věcí či mezi několika osobami, jedná se např. o případy rekonice odcizené věci, zvířete či mrtvol. Při rekonici mrtvol však obecně nemusí být objekt předložen mezi přibranými objekty.⁸⁴ Vedoucí rekonice však může z taktických důvodů nechat provést tzv. prázdnou rekonici osoby. Ta spočívá v tom, že mezi přibranými

⁸³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 31-33.

⁸⁴ Tamtéž, s. 33-34.

osobami není ztotožňovaná osoba, poté, co poznávající osoba neoznačí žádnou osobu, je přivedena druhá skupina, ve které již ztotožňovaná osoba je.⁸⁵

4.2.5.3 Zásada podobnosti předváděných objektů

Na tuto zásadu navazuje zásada podobnosti předváděných objektů. TrŘ v ustanovení § 104b odst. 3 stanovuje, že při rekognici osob in natura je nutné, aby se přivzaté osoby výrazně neodlišovaly. Přivzaté osoby se nesmí nikdy výrazně odlišovat v obecných znacích, jiné to je již u znaků zvláštních. Mezi obecné znaky patří pohlaví či zdánlivé pohlaví, etnikum, věk a zdánlivý věk, oblečení, výška postavy, stavba těla a barva, hustota a délka vlasů a vousů. Poznávající osoba však může ve své výpovědi uvést i zvláštní vlastnosti, které měl objekt poznání. Mezi tyto znaky zařadíme např. jizvy, barvu očí, chybějící končetiny, tetování, pouze jedno oko atd. V případech, kdy poznávající osoba uvede identifikační znaky, měly by tyto znaky mít i přibrané objekty, mohlo by totiž dojít snadno k omylu při rekognici, je možné, že není v silách OČTŘ zajistit, aby přizvané osoby měly tyto identifikační znaky, proto poté tyto zvláštní znaky mohou být buď zakryty u všech objektů nebo uměle dodělány. Druhým případem může být situace, že poznávající osoba není schopna popsat zvláštní identifikační znaky, poté je nutné, aby se osoby alespoň neodlišovaly ve znacích obecných. Nikdy však nesmí být všechny osoby podobné v detailech a zvláštностech, mohlo by tak snadno dojít ke ztížení rekognice či snad dokonce k úplnému znemožnění provedení, jelikož by poznávající osoba nebyla schopna identifikovat objekt poznání. U rekognice podle funkčních znaků není nutné být podle některých autorů příliš přísný na dodržení podobnosti v obecných znacích, mohlo by se jednoduše stát, že by rekognice byla znemožněna.⁸⁶ Dále zákon stanovuje podobnost objektů u rekognice věcí v ustanovení § 104b odst. 5 a u rekognice osoby podle modelu v ustanovení § 104b odst. 4.

⁸⁵ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 127. Edice EUpress.

⁸⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 34-36.

4.2.5.4 Zásada oddělenosti rekogničních znaků

Tuto zásadu můžeme chápat ze dvou stránek. Obě jsou zakotveny v trestním řádu a výkladem jsme schopni je identifikovat. První stránkou je požadavek, že při rekognici může být pouze jediná poznávající osoba, není možné, aby současně byly poznávající osoby dvě, mohlo by dojít totiž k sugestivnímu ovlivňování. Druhou stránkou je požadavek, že mezi přivzatými objekty může být pouze jeden objekt poznání.⁸⁷

4.2.5.5 Zásada neopakovatelnosti rekognice

Při rekognici si poznávající osoba snaží vybavit paměťovou stopu, kterou jí zanechal kontakt s objektem poznání. A v případech, že poznávající osoba vnímala objekt pouze omezenou dobu, by opakováním rekognice mohlo dojít k sugestivnímu ovlivnění, jelikož při samotné rekognici se vytváří další paměťové stopy představených objektů. Při opakování rekognice bychom tak dokázali pouze to, že poznávající osoba poznává osobu, kterou viděla při první rekognici. Jsou však případy, kdy je možné rekognici opakovat.⁸⁸ Prvním případem jsou rekognice, u kterých nemůže dojít k negativnímu ovlivnění výsledků z důvodu, že již před ní byla provedena rekognice jiná, typicky se jedná o rekognice osob, které ztratily paměť nebo se vydávají za osoby jiné a jsou ztotožňované osobami blízkými nebo velmi známými, či o znovupoznání mrtvoly, kdy při první rekognici nebyla mrtvola dostatečně zrestaurována a poznávající osoba kvůli tomu nedokázala rozpoznat, čím mrtvé tělo to je. Dále v případě, že poznávající svědek se dostatečně přiznává, že ze strachu neoznačil ztotožňovanou osobu, ačkoliv byla mezi předváděnými osobami, je také možné rekognici opakovat.⁸⁹ Pak zde máme ještě dva případy, při kterých je opakování rekognice dovoleno. V prvním případě byla rekognice provedena za horších podmínek, než byly podmínky při vnímání ztotožňovaného objektu a ve druhém případě o to bezprostředně po provedené rekognici sám požádal subjekt. Dle doc. Konráda případ provedení rekognice in natura osoby po již provedené rekognici

⁸⁷ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 163-164.

⁸⁸ Brázda Jan.: *Je rekognice „in natura“ opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon?* Bulletin advokacie 10/2013 s. 41.

⁸⁹ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 161-162.

osoby podle fotografie není opakováním rekognice za podmínky, že nejsou provedeny bezprostředně po sobě, jelikož fotografie nikdy nezachytí všechny identifikační vlastnosti objektu.⁹⁰

4.2.6 Provedení rekognice

Rekognice se nejčastěji provádí v přípravném řízení, v řízení před soudem v případech, že nebyla provedena v řízení přípravném a provedení je stále účelné. Rekognice také může být v některých případech úkonem neodkladným dle § 160 odst. 4 TrŘ. Neodkladnou rekognicí je případ potřeby znovupoznání zadržené osoby krátce po spáchání trestného činu osobou poškozenou či svědkem ještě před zahájením trestního stíhání.⁹¹ Dalším případem bude očekávání neschopnosti svědka později identifikovat objekt z důvodu ztráty paměti či rapidního zhoršení zdravotního stavu a smrti a posledním případem je případ, že by mohlo dojít k hrozbě nátlaku na subjekt, který by pak z tohoto důvodu pachatele neidentifikoval.⁹² Rekognice jako neodkladný úkon se provádí na návrh státního zástupce a je prováděna za účasti soudce, to upravuje ustanovení § 158a TrŘ. Jelikož je pro provedení rekognice nutný nejdříve výslech poznávající osoby, musí i ten být proveden dle § 158a TrŘ, tedy za přítomnosti soudce. Při neodkladné rekognici požadavek přítomnosti neúčastněné osoby vyřeší již nutná přítomnost soudce.⁹³

Pro úspěšné provedení rekognice je vždy nutné dodržet veškeré zásady. Jelikož je rekognice součástí výslechu, je možné poznávanou osobu donutit k účasti na tomto úkonu vhodnými prostředky, které upravuje TrŘ. Těmito prostředky mám na mysli předvolání, předvedení či uložení pořádkové pokuty. Podezřelý či obviněný musí vždy alespoň pasivně strpět celý úkon, nebude se jednat o rozpor se zásadou zákazu donucení k sebeobviňování. Pokud by i toto pasivní strpění mělo znamenat rozpor

⁹⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 37.

⁹¹ Protivinský, M. *Vady rekognice a jejich procesní důsledky*. Bulletin advokacie, 1997, č. 2, s. 15.

⁹² Staňková Lenka.: *Otazníky nad rekognicí prováděnou jako neodkladný a neopakovatelný úkon*. Trestněprávní revue 4/2017, s. 79. C.H. Beck, Praha: 2017.

⁹³ Benešová Marie. *Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k výkladu ustanovení § 104b trestního řádu o rekognici z hlediska procesního způsobu provedení tohoto úkonu*. VsNSZ 4/2003.

s touto zásadou, docházelo by k nepoměrnému ztížení vyšetřování trestné činnosti. Zároveň o všem navíc, jako např. k výzvě, aby obviněný promluvil či se prošel, musí být obviněný OČTŘ poučen, že může takovou výzvu odmítnout.⁹⁴ Také nesmí být obviněný donucován k úkonům rekognice v případě, že by byl v postavení osoby poznávající, tedy by sám měl poznávat objekt poznání.⁹⁵

Rekognice může mít vysokou důkazní sílu, která může být ještě aktivitou OČTŘ více posílena. Za tuto aktivitu můžeme např. označit upozornění poznávající osoby o tom, že mezi předváděnými objekty nemusí být objekt poznání, což sníží procento špatně identifikovaných objektů a zároveň nesníží počet dobře identifikovaných objektů. Dalším doporučením Ústavního soudu je zvážení, zda by rekognici neměla vést osoba, která nedisponuje informací, které osoby jsou figuranti a která osoba je poznávána. A po provedení konfrontace je také dále dobré zvážit, zda by výslech poznávající osoby neměla provést osoba, která nezná výsledek rekognice. Důkazní sílu rekognice také zvýší vyšší počet přizvaných objektů, než je minimální požadovaný počet. Nakonec zvýší důkazní sílu i pořízení videozáznamu, soud poté může při hlavním líčení přehrát videozáznam a posoudit i bezprostřední reakce poznávající osoby, její psychický stav a celkově zhodnotit vlastní průběh rekognice.⁹⁶

Rekognice má dvě fáze průběhu. První fází je výslech poznávající osoby, o kterém jsem se již zmínil v části o podmínkách provedení rekognice, druhou fází je samotné provedení rekognice. Na počátku rekognice je nutné objekt i subjekt rekognice poučit o jejich právech a povinnostech ve smyslu jejich procesního postavení.⁹⁷ Skupinu objektů označit štítky s pořadovým číslem. Poznávající osoba se poté přivede před skupinu objektů a je vyzvána, aby si všechny objekty pozorně prohlédla a v případě identifikace na některý z nich ukázala prstem či verbálně označila příslušné pořadové číslo. Poznávající osoba by měla mít dostatek času na prohlédnutí předvedených objektů. Může také požádat vedoucího rekognice, aby vyzval objekty

⁹⁴ Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 528/06.

⁹⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 7 To 128/2003.

⁹⁶ Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 3709/16.

⁹⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 30.

k určité činnosti, např. otočení se.⁹⁸ Podezřelý či obviněný k takovým funkčním projevům nemůže být donucován, o čemž musí být poučen, ostatní osoby a contr. zřejmě ano, nebude zde rozpor se zásadou zákazu sebeobviňování, avšak takové osobě vykonání výzvy jistě problém dělat nebude.

Rekognici je možné provést i za účasti osoby mladší 18 let v pozici osoby poznávající i poznávané, musí však být dodrženy veškeré omezení upravené v ustanovení § 102 TrŘ.

Dle ustanovení § 104b odst. 8 je nutné provést obligatorně další výslech podezřelého, obviněného či svědka po provedené rekognici, pokud se objevil rozpor mezi výpovědí před rekognicí a výsledky rekognice.

4.2.7 Zvláštnosti provedení jednotlivých druhů rekognice

4.2.7.1 Rekognice osob in natura podle anatomicko-morfologických znaků

U tohoto druhu rekognice máme několik zajímavých zvláštností, o kterých je dobré se zmínit. Podezřelý či obviněný má vždy právo si zvolit své místo mezi předvedenými osobami. Mohou nastat případy, kdy je nutné, aby poznávající osobě bylo umožněno vyslovit své závěry o totožnosti v nepřítomnosti předvedených osob. Tato situace může nastat v případě, že poznávající osoba je např. labilní a má strach z pomsty. Doporučuje se však, aby v takovém případě svůj závěr poznávající osoba sdělila v přítomnosti obhájce obviněného a nezúčastněné osoby. Svoje závěry by však poznávající osoba měla sdělit v přítomnosti předvedených osob. Rekognice živých osob in natura by se měla fotodokumentovat, dá se případně pořizovat i videozáznam, takovou fotodokumentací se následně může kdykoli doložit, že se předváděné osoby výrazně neodlišovaly. V některých případech je možné použít tzv. utajenou rekognici, jedná se o případy, které upravuje ustanovení § 104b odst. 7 TrŘ. První je případ, kdy zde máme chráněného svědka dle ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ, druhým případem je ochrana osoby mladší 18 let před utrpením psychického traumatu při kontaktu s pachatelem, v tomto případě se přiměřeně použije ustanovení § 102 TrŘ. Posledním případem je situace, kde je důvodná obava, že podezřelý

⁹⁸ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 126. Edice EUpress.

či obviněný bude chtít mařit průběh rekognice. Při utajené rekognici poznávající osoba je skryta a pozoruje předváděné osoby např. přes jednocestné sklo či pomocí videotechniky. Předváděné osoby přesně neví, kdy jsou znovu poznávány, tím může být částečně sníženo riziko maření rekognice podezřelým či obviněným. Pokud je takto prováděna rekognice, je vždy nutné, aby byla v místnosti s poznávající osobou přítomna i osoba nezúčastněná a obhájce obviněného, utajení identity svědka se zajistí např. nasazením kukly utajené osobě.⁹⁹

V praxi je dle doc. Chmelíka a doc. Brázdy a jistě i dalších prováděn chybně úkon tzv. opakování znovupoznání, kdy je v případě, že poznávaná osoba ztotožňovanou osobu správně označí, přivedena znovu skupina s jiným pořadím předvedených osob k znovupoznání.¹⁰⁰ Jedná se však o opakování rekognice, což je nepřipustné.

4.2.7.2 Rekognice živé osoby podle funkčních znaků

Osoba podezřelého a obviněného nemůže být za žádných okolností nucena k provedení tohoto druhu rekognice, musí být poučena o možnosti odmítnutí tohoto druhu rekognice, jak v případě, že bude osobou poznávající, tak i osobou poznávanou.¹⁰¹ Jsou dva názory na provádění tohoto druhu rekognice, první tvrdí, že je lepší provádět rekognici skrytě a druhý, že to není nutné, jelikož osoba ztotožňovaná nedokáže najednou změnit celý souhrn dynamických a funkčních znaků. Při rekognici podle hlasu se předváděné osoby umístí do místnosti sousedící s místností, ve které je poznávající osoba s nezúčastněnou osobou, vyšetřovatelem a případně i obhájcem. Podezřelý i obviněný si může vybrat pořadí, kdy bude mluvit. Poznávající osoba nemá vizuální kontakt s předvedenými osobami. Není však vyloučeno dle doc. Konráda a doc. Chmelíka, aby byla provedena rekognice podle anatomicko-morfologických znaků a znaků funkčních současně, dojde tak ke sjednocení veškerých identifikačních znaků. Obecně je však doporučováno, aby byla rekognice

⁹⁹ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 127. Edice EUpress.

¹⁰⁰ Tamtéž a Brázda Jan.: *Je rekognice „in natura“ opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon?* Bulletin advokacie 10/2013 s. 41.

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 528/06.

podle anatomicko-morfologických znaků provedena až po rekognici podle znaků funkčních.¹⁰²

4.2.7.3 Rekognice mrtvoly in natura

Zvláštností tohoto druhu rekognice je provedení bez přizvaných objektů. Poznávajícími osobami jsou nejčastěji příbuzní nebo osoby, které zemřelého dobře znaly. Je doporučováno, aby se na rekognici poznávající osoby nejprve psychicky připravily, jelikož rekognice mrtvoly může být pro osoby blízké psychicky velmi náročná. Mrtvola se předvádí v oděvu, který měla na sobě. Je-li to nutné, provádí se nejdříve úprava zevnějšku mrtvoly pro usnadnění znovu poznání. Závěr o ztotožnění by měla poznávající osoba vyslovit na místě znovupoznání, je však možné po dohodě závěr vyslovit v místnosti, kde rekognice započala.¹⁰³

4.2.7.4 Rekognice věcí in natura

Rekognice movité věci se provádí dvěma způsoby, prvním způsobem je situace, kdy poznávající osoba velmi dobře zná objekt poznání, dokáže věc detailně popsat a také poznat, taková rekognice bude velmi snadná. Druhým typem je situace, kdy poznávající osoba viděla pouze po omezenou dobu nějaký předmět v souvislosti s vyšetřovanou věcí. Tato situace bude již složitější, poznávající osoba bude např. schopna pouze určit druh věci.¹⁰⁴ Objekt poznání se vždy předkládá s více věcmi stejného druhu, TrŘ blíže nespécifikuje počet. Může také nastat situace, že nebude v silách OČTŘ sehnat věc stejného druhu, jelikož objektem poznání bude předmět unikátní.

Při rekognici věci nemovité, ke které dochází velice zřídka, je znovu poznávána část terénu či konkrétní místnost či budova. Doporučuje se však raději v této situaci provést prověrku výpovědi na místě.¹⁰⁵

¹⁰² Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 127-128. Edice EUpress.

¹⁰³ Tamtéž, s. 128-129.

¹⁰⁴ Pješčak, J. a Samojlovič, R.: *Kriminalistika 2*. Praha: Federální ministerstvo vnitra, 1984. s. 110.

¹⁰⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 41-42.

4.2.7.5 Rekognice podle modelů

V situaci, kdy není možné zajistit přítomnost objektu in natura, nastupuje rekognice podle modelu, provádí se zejména podle fotografie. TrŘ tento druh rekognice upravuje v ustanovení § 104b odst. 4. Při rekognici podle fotografie se poznávající osobě předloží nejméně čtyři fotografie, na kterých jsou si osoby podobné vzhledem podle popisu poznávající osoby v předchozím výsledku, ale také fotografie jsou celkově podobné stylem a kvalitou. Z taktických důvodů je někdy nutné provést rekognici podle modelů raději než rekognici osob in natura, např. z důvodu změny identifikačních znaků ztotožňované osoby. Někdy se také provádí rekognice podle fotografie místo rekognice mrtvoly in natura s ohledem na poznávající osobu. Rekognici podle modelu věci zákon nepředpokládá. V případě, že jsou na fotografiích vyobrazeny osoby, jejichž fotografie nejsou vzaty z evidence PČR, je nutný souhlas těchto osob. V první části rekognice se poznávající osoba poučí podle jejího procesního postavení, jednotlivé fotografie jsou označeny čísly. Poznávající osoba dostane dostatek času k prohlédnutí fotografií a poté je za přítomnosti nezúčastněné osoby vyzvána, aby označila fotografii, na které je ztotožňovaná osoba. Vše se poté zaprotokoluje a složka s fotografiemi se přiloží do protokolu o rekognici.¹⁰⁶

4.2.8 Hodnocení a dokumentace rekognice

Ustanovení § 55 odst. 3 TrŘ procesně upravuje dokumentaci rekognice. Pečlivě provedená dokumentace je nutná, aby později nedošlo ke zpochybnění výsledků rekognice. Celý průběh je dobré podložit pořízenou fotodokumentací či videozáznamem. Protokol o rekognici lze rozdělit do tří částí. V první části je potřebné zadokumentovat kdo, kdy a kde provedl rekognici a za jakým účelem, také se uvádí osobní data poznávající osoby a obsah poučení podle jejího procesního postavení, dále je nutné zaprotokolovat počet a popis předváděných objektů či osobní údaje předváděných osob a osoby ztotožňované. Pokud je osobou ztotožňovanou podezřelý či obviněný, je nutné zaprotokolovat i poučení o jejím procesním postavení, vhodné je také zadokumentovat i osobní údaje osoby nezúčastněné a dalších osob jako např. obhájce či soudce. Druhá část dokumentace by měla obsahovat popis podmínek provedení, způsob umístění objektů nebo případně pořadí předvedených

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 42-43.

osob a jejich číselné označení. Zkráceně se také popíše celý průběh rekognice a její výsledek, tedy jak se vyjádřila poznávající osoba, zda identifikovala objekt, nebo neidentifikovala. V této části je také nutné mít prohlášení poznávající osoby, podle jakých znaků identifikovala objekt a na kolik procent si je jista, a prohlášení, které objasňuje rozpory mezi svědeckou výpovědí před rekognicí a výsledky rekognice. Třetí část je určena pro zadokumentování námitek či připomínek přítomných osob k průběhu rekognice, dále se v této části nachází podpisy všech účastníků, kteří svým podpisem souhlasí se správností protokolu.¹⁰⁷

Výsledky rekognice se hodnotí a prověřují. Při hodnocení je nutné přihlédnout k obsahu výpovědi poznávající osoby, výsledku rekognice, popisu jednotlivých znaků, odlišnosti předváděných objektů, stupni jistoty, se kterou poznávající osoba identifikovala objekt, a uvedeným znakům, podle kterých osoba poznávající objekt znovu poznala. Také se přihlíží k tomu, kolik poznávajících osob označilo stejný objekt. Prověření rekognice spočívá ve srovnání výsledku rekognice s ostatními důkazy a také ve zjištění, zda rekognice proběhla podle veškerých procesních podmínek a doporučení kriminalistické vědy.¹⁰⁸

4.3 Vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus je jako samostatný procesní úkon upraven v ustanovení § 104c TrŘ a jako specifická metoda kriminalistické praxe se také označuje jako kriminalistický experiment. Do velké novely TrŘ provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. nebyl zákonem tento úkon upraven. Vyšetřovacím pokusem rozumíme „specifickou metodu kriminalistické praxe, která spočívá v provádění pokusů v uměle vytvořených a cílevědomě měněných podmínkách s cílem prověření, upřesnění nebo zjištění nových skutečností důležitých pro trestní řízení“.¹⁰⁹ Účelem vyšetřovacího pokusu je tedy ověřit či upřesnit, zda je možné, aby se určitá skutečnost důležitá pro trestní řízení stala nebo mohla stát určitým způsobem za konkrétních podmínek.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 45-46.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 47.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 48.

A z toho můžeme určit cíl vyšetřovacího pokusu, který spočívá v prověření či upřesnění skutečností již zjištěných v trestním řízení či zjištění nových skutečností důležitých pro trestní řízení. Tímto úkonem se tedy prověřují tvrzení z výpovědi některých osob, zjišťuje se, zda a do jaké míry jsou tato tvrzení pravdivá, také je možné provést vyšetřovací pokus, pokud je výpověď nereálná. Může tedy být zjišťováno, zda svědek mohl za jistých podmínek pozorovat z konkrétního místa celou událost, jak tvrdí. Dále se vyšetřovacím pokusem prověřují fyzikální, chemické, technické a technologické děje a procesy významné pro trestní řízení. Jedná se např. o zjištění, zda se mohl podezřelý dostat za určitý čas z bodu A do bodu B a být tedy viděn za krátký čas na obou místech, zda mohlo vozidlo zabrzdit za určitou vzdálenost, za jak dlouho je možné vystřelit z určité zbraně atd.¹¹⁰ Provedením vyšetřovacího pokusu lze také zjistit nové skutečnosti, které jsou důležité pro trestní řízení. Vyšetřovací pokus se za tímto účelem provádí v případech, kdy dosavadní poznatky nestačí k prokázání dokazované skutečnosti. Vyšetřovací pokus se provádí v uměle vytvořených podmínkách a obměňovaných podmínkách, tzv. experimentálních.¹¹¹

Doc. Konrád má za to, že stávající úprava vyšetřovacího pokusu není nejšťastnější. Již první odstavec § 104c nevystihuje podstatu a samotné specifikum vyšetřovacího pokusu. Zákonodárce pouze pozměnil ustanovení o ohledání, takže zřejmě vyšetřovací pokus chápe jako zvláštní druh ohledání. Doc. Konrád navrhuje v ustanovení § 104c odst. 1 alespoň zaměnit slovo „pozorováním“ za slova „prováděním pokusů“, tím by se úprava zpřesnila a více by vystihovala celý úkon.¹¹² Jako druhou možnost však Doc. Konrád podává návrh de lege ferenda ustanovení § 104c odst. 1, který zní takto: „Vyšetřovací pokus se koná, pokud vznikne pochybnost o možnosti nebo nemožnosti existence nějaké skutečnosti, události nebo jevu důležitého pro trestní řízení.“¹¹³

¹¹⁰ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 133. Edice EUpress.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 53.

¹¹³ Tamtéž.

Účastníky vyšetřovacího pokusu lze rozdělit do tří skupin, v první skupině jsou tzv. přímí účastníci, jsou to osoby, které se přímo podílí na organizaci, provádění a průběhu jednotlivých pokusů, typicky se jedná o OČTŘ, figuranty, svědky, popř. poškozeného, obviněného či podezřelého, pokud souhlasili s účastí na vyšetřovacím pokusu. Jelikož poškozený, podezřelý, obviněný a svědek, který má právo odepřít výpověď, nemohou být donucováni k účasti na tomto úkonu, je nutné zajistit jejich náhradníky, takové osoby jsou pokusné osoby a figuranti, ti mají mít vždy co nejvíce shodné subjektivní vlastnosti jako osoby, které zastupují. Další skupinou jsou účastníci nepřímí, to jsou osoby, se kterými OČTŘ odborně konzultuje úkon, jedná se o znalce a další odborníky, a osoby, které zaručují objektivnost a zákonnost úkonu, jedná se o nezúčastněnou osobu, obhájce atd. A poslední skupinou jsou osoby pomocné, ty provádí např. zabezpečení místa úkonu, ostrahu obviněného či technickou dokumentaci průběhu úkonu.¹¹⁴

V případě, kdy je nutné přetlumočit ústní či písemné projevy nebo požádá-li o to osoba, která neovládá český jazyk, dle § 2 odst 14 TrŘ, přibere se k vyšetřovacímu pokusu tlumočnick. Obhájce se může v přípravném řízení účastnit vyšetřovacího pokusu dle § 165 TrŘ, má-li ho obviněný, pokud ho má, je nutné obhájce o tomto úkonu vyrozumět. A pokud je účastníkem vyšetřovacího pokusu svědek, který je obětí trestného činu, má právo na doprovod svým důvěrníkem, což upravuje § 21 z. č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů.¹¹⁵

4.3.1 Historie vyšetřovacího pokusu

Vyšetřovací pokus nemá tak dlouhou historii jako konfrontace či rekognice. Poprvé se zmínka, nikoli zákonná úprava, o vyšetřovacím pokusu objevila v trestním řádu s účinností od 1. 7. 1990 do 19. 7. 1990. V Československé republice se objevují první poznatky až v roce 1952, konkrétně v článku Josefa Görnera a Antonína Konopáče, ti vyšetřovací pokus popsali jako jakýsi druh rekonstrukce.¹¹⁶ S prvním

¹¹⁴ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 180.

¹¹⁵ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 134. Edice EUpress.

¹¹⁶ Görner Josef a Konopáč Antonín. *Místo činu a jeho ohledání*. Knihovnice SNB. 1952, 1. ročník, č. 2, s. 25.

komplexním rozpracováním teoretických problémů vyšetřovacího pokusu přichází až v roce 1972 Vladimír Prerad, který působil v Ústavu kriminalistiky Právnické fakulty UK v Praze. Vydal monografii s názvem „Vyšetřovací experiment“. Do této doby nebyl vyšetřovací pokus nijak upraven, od šedesátých let dvacátého století však byl vyšetřovací pokus jako kriminalistická metoda zakotven, nebyl však zákonem reglementován, avšak soudy byl již uznáván jako vyšetřovací úkon.¹¹⁷ Reglementace vyšetřovacího pokusu přišla až s velkou novelou TrŘ, která byla provedena zákonem č. 265/2001 Sb.

4.3.2 Druhy vyšetřovacího pokusu

Podle povahy zjišťovaných skutečností dělíme vyšetřovací pokus do dvou skupin. První skupinou jsou pokusy tzv. senzorické. Senzorickými pokusy rozumíme pokusy, kterými se zjišťují možnosti vnímání osob lidskými smysly. Typicky se jedná o pokus, zda z určitého místa je např. vidět na místo činu. Druhou skupinou jsou pokusy situační. Do této skupiny patří pokusy, které spočívají v nějaké činnosti na určitém místě vykonané určitou osobou, jedná se např. o schopnost přepravení břemene, překonání překážky atd. Dále se těmito pokusy zjišťují možnosti vzniku či existence nějakého jevu, jedná se např. o možnost oslnění řidiče. A nakonec lze jimi zjistit informace o průběhu vyšetřované události, např. zjištění, zda mohla samovolně vystřelit zbraň při úderu s touto zbraní či zda automobil mohl způsobit při nárazu takové poškození, jaké vzniklo.¹¹⁸

4.3.3 Podmínky provedení vyšetřovacího pokusu

K vyšetřovacímu pokusu se přistoupí pouze za splnění několika podmínek, popř. za neexistence jistých překážek. Za prvé musí zde být skutečnost, kterou je nutné prověřit či upřesnit, a není možné tento účel naplnit jiným způsobem. Pokud by zde byla tato překážka, nebylo by možné vyšetřovací pokus provést, jednalo by se např. o situaci, kdyby stejného účelu mohlo být dosaženo opakovaným výsledkem. Zároveň není možné vyšetřovací pokus provést, pokud to není vzhledem k okolnostem

¹¹⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 51-52.

¹¹⁸ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 179.

vhodné nebo pokud to je nevhodné vzhledem k osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, to vyjadřuje požadavek, aby nedocházelo k ponižování lidské důstojnosti, případně ohrožení zdraví a života účastníků úkonu. Vyšetřovací pokus bude nevhodný především v situaci, kdy není možné zajistit bezpečné podmínky k provádění pokusů, mohlo by např. dojít k chemické reakci a výbuchu či by mohlo dojít k nevratnému poškození nějaké drahé věci. Další podmínkou pro úspěšné provedení vyšetřovacího pokusu je nutnost přítomnosti nezúčastněné osoby v případě, že je prováděn v přípravném řízení. Tato podmínka nemusí být splněna, pokud by nemožnost zajištění přítomnosti takové osoby způsobila zmaření provedení vyšetřovacího pokusu. Další část ustanovení § 104c odst. 3 stanovuje podmínku, že je-li to potřebné vzhledem k povaze věci a skutečností, které vyšly v trestním řízení najevo, přibere se k vyšetřovacímu pokusu znalec, popřípadě podezřelý, obviněný a svědek. Účast těchto osob na vyšetřovacím pokusu se řídí obecnými ustanoveními o výslechu těchto osob. To dává možnost provést vyšetřovací pokus, pokud je jeho provedení spojené s pokusnou osobou, jedná se např. o případ, zda mohl podezřelý stihnout doběhnout za určitý čas na určité místo nebo zda určitá osoba je schopna vidět přesně na určitou vzdálenost. Je také možné, aby se vyšetřovacího pokusu zúčastnila osoba mladší 18 let, musí však být dodrženy podmínky vyplývající z ustanovení § 102 TrŘ o provádění výslechu osoby mladší 18 let.¹¹⁹ Poslední podmínkou, kterou stanovuje ustanovení § 104c odst. 4, je souhlas některých osob s úkonem, tyto osoby totiž nemohou být donucovány jakýmkoli způsobem k úkonům spojeným s vyšetřovacím pokusem. Těmito osobami jsou podezřelý, obviněný, poškozený a svědek, který má právo odepřít výpověď. Jiné osoby je možné donutit.

4.3.4 Příprava vyšetřovacího pokusu

Příprava vyšetřovacího pokusu je důležitá pro zdárné provedení tohoto úkonu. Přípravu je možné rozdělit na dvě části. Přípravu před výjezdem na místo vyšetřovacího pokusu a přípravu po příjezdu na místo vyšetřovacího pokusu. Nyní vyjmenuji

¹¹⁹ Tamtéž, s. 52-54.

několik otázek, kterými je dobré se zabývat při přípravě. Složitost a délka přípravy by však měla být přímo úměrná složitosti vyšetřovacího pokusu.¹²⁰

4.3.4.1 Příprava před výjezdem na místo

V této fázi je nutné se zabývat několika otázkami. První otázkou je specifikovat problém, který je nutné vyřešit právě provedením vyšetřovacího pokusu. Dále je nutné stanovit místo, kde se bude vyšetřovací pokus konat, a stanovit hypotézy. Poté je nutné se zabývat plánovanými pokusy, stanovit jejich pořadí, obsah, způsob provedení a varianty podmínek. Dále je nutné promyslet okruh účastníků a zajistit jejich přítomnost a nakonec zajistit materiálně-technické prostředky, aby mohl být vyšetřovací pokus zdárně proveden, typicky se bude jednat o zajištění nutných sil, potřebných předmětů atd.¹²¹

4.3.4.2 Příprava po příjezdu na místo

Po příjezdu na místo je doporučeno uzavřít místo konání vyšetřovacího pokusu, posoudit podmínky a okolnosti místa, zrekonstruovat místo konání, pokud došlo k jeho podstatné změně, provést fotodokumentaci místa provedení vyšetřovacího pokusu v původním stavu a po rekonstrukci místa. Dále se provádí předběžná konzultace se znalci, pokud byli k úkonu přizváni. A nakonec dochází k instruktáži účastníků vyšetřovacího pokusu, jsou seznámeni s úkoly, které budou plnit, se signály, které započnou úkon, přeruší ho či ukončí.¹²²

4.3.5 Taktika provedení vyšetřovacího pokusu

Pro úspěšné provedení vyšetřovacího pokusu je nutné dodržet souhrn taktických postupů a doporučení, tímto souhrnem rozumíme právě taktiku provedení. Důležité je omezit počet účastníků na nezbytný počet, přítomnost většího počtu účastníků by mohla negativně ovlivnit celý vyšetřovací pokus. Nutné je také mít na mysli otázku zastupitelnosti osob nahrazených či jejich nenahraditelnosti. Další podmínkou pro

¹²⁰ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 181.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

hodnověrné výsledky vyšetřovacího pokusu je zajištění shodných uměle vytvořených podmínek s podmínkami zkoumané události. Shodné musí být podmínky, které jsou určující pro samotný děj a jeho následky, ostatní podmínky dodrženy být nemusí. Shodnost podmínek se zajišťuje také eliminací negativního působení jakýchkoliv informací na pokusné osoby, např. pokud se bude vyšetřovacím pokusem zjišťovat slyšitelnost nějakého rozhovoru, neměla by se pokusná osoba seznámit s cílem úkonu před provedením pokusu. Dále je vhodné vybrat správný čas provedení, provádět pokus na místě, kde došlo ke zkoumané události, zrekonstruovat místo a podmínky místa, vybrat shodné klimatické podmínky, použít stejné či podobné předměty a zajistit shodnost tempa pokusů s tempem původní události. Během vyšetřovacího pokusu se také cíleně mění určité podmínky. Dá se např. některé podmínky usnadnit a některé i ztížit či některé zcela eliminovat při ponechání ostatních podmínek. Veškerá experimentální činnost by měla být co nejpečlivější, aby nedošlo např. k nahodilosti výsledků, hlubší studium zkoumaných jevů zajistí hodnověrnost celého úkonu. Je dokonce doporučeno provádět pokusy vícekrát při nezměněných podmínkách. Pokud je vyšetřovací úkon složitější a náročnější, je doporučeno, aby se rozdělil do několika etap, pokud však nejsou výsledky pokusu závislé na celkovém tempu a kontinuitě zkoumaného děje.¹²³

4.3.6 Hodnocení a dokumentace vyšetřovacího pokusu

Výsledky a průběh vyšetřovacího pokusu se hodnotí jak samostatně, tak i v souvislosti s ostatními důkazy. Od výsledků samotných pokusů je nutné oddělit závěry, které vyplývají právě z výsledků. Rozlišujeme dva druhy závěrů. Prvním jsou závěry kategorické. Kategorické závěry jsou spojené s negativním výsledkem vyšetřovacího pokusu. Pokud svědek řekl, že celou událost viděl z určitého místa a bude zjištěno, že z takového místa nelze na místo činu vidět, lze učinit jednoznačný závěr, že svědek událost, o níž vypovídal, neviděl. Druhým typem jsou závěry možné. Možné závěry jsou takové, které jsou spojené s pozitivním výsledkem. Pokud zde budeme mít stejnou situaci, avšak je zjištěno, že z místa je na místo činu vidět, můžeme konstatovat, že svědek událost mohl vidět, avšak ani to nevylučuje, že

¹²³ Tamtéž, s. 182-183.

událost nepozoroval. Možné závěry získají svou důkazní sílu až v kombinaci s ostatními důkazy.¹²⁴

Základním dokumentem je protokol o vyšetřovacím pokusu, který je upraven v § 55 odst. 1 a 3 TrŘ. V dokumentaci by měly být obsaženy výsledky a celý průběh vyšetřovacího pokusu, také je protokol vhodné doplnit obrazovým a zvukovým záznamem. Protokol o vyšetřovacím pokusu se skládá ze tří částí. První, úvodní část, obsahuje důvody provedení a cíle vyšetřovacího pokusu, obecné náležitosti upravené v § 55 odst. 1 a 3 TrŘ, osobní data účastníků, poučení účastníků a vyjádření o dobrovolnosti jejich účasti, důležité zpravidla u osoby poškozeného, podezřelého, obviněného a svědka, který má právo odepřít výpověď. V druhé, popisné části, se protokuluje popis místa a veškeré podmínky, za kterých byl vyšetřovací úkon proveden. Popisují se i negativní podmínky, tzn. ty, které se nepodařilo zajistit. Dále se popíší použité věci, zaprotokolují se osobní data účastníků, obsah jejich činnosti, zvolený postup a výsledky. V poslední, závěrečné části, je obsaženo vyjádření účastníků k vyšetřovacímu pokusu, připomínky a návrhy a vyjádření k protokolu a požadované změny a úpravy od účastníků. Dále je zde i informace o času ukončení úkonu a podpisy účastníků.¹²⁵

4.4 Rekonstrukce

Rekonstrukce je další metodou zvláštních způsobů dokazování. Upravena je v ustanovení § 104d TrŘ. Rekonstrukce pochází z latinského slova *reconstruo*, což v překladu znamená dát do původního stavu. Stejně jako vyšetřovací pokus nebyla rekonstrukce upravena trestním řádem až do roku 2002, kdy nabyla účinnosti již hodně krát zmiňovaná velká novela TrŘ, do té doby však soudní praxe rekonstrukci jako zvláštní druh ohledání přijímala za důkaz. Rekonstrukcí dle ustanovení § 104d TrŘ rozumíme „souhrnné obnovení situace nebo skutkových okolností, za kterých

¹²⁴ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 137. Edice EUpress.

¹²⁵ Tamtéž.

byl či měl být spáchán konkrétní trestný čin nebo které mají podstatný vztah k takovému trestnému činu“.¹²⁶ Rekonstrukce jako samostatná kriminalistická metoda spočívá v obnovování kriminalisticky relevantních hmotných objektů, situací a skutkových okolností nebo jejich podstatných vlastností na základě údajů a faktů shromážděných v procesu vyšetřování s cílem jejich bezprostředního zkoumání, je tedy o mnoho širěji postavená, jelikož ustanovení § 104d TrŘ upravuje pouze rekonstrukci trestného činu.¹²⁷

Účelem rekonstrukce je prověřit pravdivost výpovědi podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, to stanovuje první odstavec § 104d TrŘ. Jedná se tedy o shodný účel, jaký má vyšetřovací pokus, není také vyloučené, že se během provádění rekonstrukce získají nové důkazy. Při provádění rekonstrukce se porovnávají již zjištěná skutková zjištění, která jsou získaná z provedených důkazů, s obnovenou situací, např. předvedení způsobu vniknutí do objektu a vynesení věcí, předvedení, jakým způsobem pachatel ubodal svou oběť atd. V praxi se také často stává, že během rekonstrukce je proveden i vyšetřovací pokus.¹²⁸

Nynější úprava rekonstrukce dle doc. Konráda je zcela chybná, ve své publikaci píše: „Jsem toho názoru, že takovýto způsob právní úpravy rekonstrukce trestného činu není v souladu se současnými poznatky kriminalistické vědy a praxe. Nebere v potaz ani dříve učiněné návrhy de lege ferenda.“¹²⁹ Dále doc. Konrád říká, že přílišné zdůrazňování prověření výpovědí podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka omezuje možnost použití tohoto úkonu, a podává návrh de lege ferenda pro úpravu rekonstrukce, viz citovaná publikace.¹³⁰

¹²⁶ Tamtéž, s. 138-140.

¹²⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 60.

¹²⁸ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013.

¹²⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 66.

¹³⁰ Tamtéž, s. 65-67.

Účastníky rekonstrukce jsou osoby, které se na rekonstrukci mají aktivně podílet, zpravidla se jedná osobu obviněného, může to však být i podezřelý, svědek či poškozený. Dále to jsou osoby nezúčastněné, jedná se o tzv. svědka úkonu. Poté se rekonstrukce účastní figuranti, osoby pomocné, které zajišťují uzavření místa, střeží obviněného, pořizují dokumentaci atd., znalci a jiní odborníci, obhájce, případně státní zástupce či orgán péče o mládež.¹³¹

4.4.1 Historie rekonstrukce

Jako u vyšetřovacího pokusu se první zmínka o rekonstrukci v TrŘ objevuje až od 1. 7. 1990, jedná se pouze o zmínku v ustanovení § 169 TrŘ, který upravoval vyhledávání. První zmínky o rekonstrukci jako kriminalistické metodě lze nalézt již v třicátých letech dvacátého století, rekonstrukce byla spojována v této době s ohledáním místa činu. Rekonstrukce však nebyla nijak teoreticky rozpracována, nebyla ani teoreticky odlišena od vyšetřovacího pokusu.¹³² Za vyvrcholení snah o rozpracování teorie rekonstrukce lze považovat až monografii Miroslava Vychodila s názvem „Rekonstrukce trestného činu“¹³³, kterou vydal v roce 1972. Avšak první kapitola o rekonstrukci byla publikována až v roce 1975 v československé učebnici od Josefa Heřmánka s názvem „Kriminalistika – kriminalistická taktika“¹³⁴, to však již byla rekonstrukce plně používána a zakotvena v kriminalistické praxi. Vedly se však stále diskuze o rozdílech mezi rekonstrukcí a prověrkou výpovědi na místě, M. Vychodil měl za to, že tyto dva rozdílné úkony splynou.¹³⁵

¹³¹ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 205.

¹³² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 62.

¹³³ VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu : kriminalistická studie*. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1972.

¹³⁴ HEŘMÁNEK, Josef. *Kriminalistika – kriminalistická taktika*. Praha: FMV, 1975. s. 188-208.

¹³⁵ PRERAD, Vladimír a VYCHODIL, Miroslav. *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu*. Acta Universitatis Carolinae, Iuridica. 1990, 3, Monographia LIV, s. 79.

4.4.2 Druhy rekonstrukce

Kriminalistickou rekonstrukci je možné dělit dle charakteru rekonstruovaných objektů, takové dělení nám přinese celkem 4 druhy rekonstrukce. První zmíním rekonstrukci kriminalisticky významných míst, jedná se o rekonstrukci místa činu a rekonstrukci míst, která nejsou místem činu. Dalším typem je rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů, ta se ještě dělí na rekonstrukci věcí a věcných důkazů a na rekonstrukci listinných důkazů a dalších dokumentů. Třetím typem je rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka, jedná se jak o vnější podobu člověka, tak i o rekonstrukci jiných znaků člověka. A posledním typem je rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí, do té spadá trestním řádem upravená rekonstrukce trestného činu a poté i rekonstrukce dalších událostí, které nejsou trestným činem. Rekonstrukci jako úkon je nutné odlišovat od restaurace objektů, restaurací objektu je typicky úprava vzhledu mrtvolý před reko-gnicí.¹³⁶

4.4.3 Podmínky provedení rekonstrukce

Rekonstrukce a vyšetřovací pokus jsou dosti podobné úkony, vyjma odlišné povahy. Zákon postup při provádění rekonstrukce výslovně nestanovuje, pouze odkazuje odstavcem druhým § 104d TrŘ na přiměřené využití ustanovení o vyšetřovacím pokusu. V rychlosti zde tedy popíši podmínky pro provedení tohoto úkonu. Musí být dodržena zásada subsidiarity, ta stanovuje, že rekonstrukci se využije pouze v případě, že jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci. Nebude se tedy rekonstrukce provádět, pokud lze jejího účelu dosáhnout jinak či pokud to je nevhodné vzhledem k okolnostem případu či osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka. Dále, pokud je prováděna v přípravném řízení, musí být zajištěna přítomnost nezúčastněné osoby při úkonu. Také se k rekonstrukci přibírá znalec, pokud to je potřebné vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení vyšly najevo. V případě, že se rekonstrukce účastní osoba mladší 18 let, je nutné dodržet ustanovení § 102 TrŘ. A

¹³⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 61.

nakonec zde platí pravidlo, že nikdo nesmí být k úkonům spojeným s rekonstrukcí jakýmkoli způsobem donucován.¹³⁷

4.4.4 Příprava rekonstrukce trestného činu

Rekonstrukce trestného činu je velmi náročný úkon, proto je vhodné nepodcenit přípravu. Příprava by měla být vždy důkladná, je nutné zanalyzovat celou vyšetřovací situaci a rozhodnout, zda je právě rekonstrukce vhodným úkonem. Příprava tohoto úkonu je jako vyšetřovací pokus rozdělena na dvě etapy.¹³⁸

4.4.4.1 Příprava před výjezdem na místo rekonstrukce

Při přípravě před výjezdem na místo je dobré vyřešit několik otázek. Řeší se zejména čas provedení, určení počáteční struktury místa činu, určení místa provedení rekonstrukce, kdy se rekonstrukce nemusí vždy konat na místě činu, zajištění všech potřebných předmětů, jedná se zpravidla o makety, figuríny atd., předměty by měly být bezpečné, avšak Miroslav Vychodil ve svém článku¹³⁹ zmiňuje, že se tato bezpečnost v praxi někdy až přehání na úkor vhodnosti substitutu, např. vražedného předmětu, praxe se však mohla již změnit. Dále je nutné provést zabezpečení dokumentačních a jiných technických prostředků, výběr a určení účastníků, zabezpečení sil a prostředků pro bezpečné a zdárné provedení, jedná se např. o osahu, a nakonec zpracování plánu rekonstrukce, což je jakýsi scénář.¹⁴⁰

4.4.4.2 Příprava po příjezdu na místo rekonstrukce

Po příjezdu na místo vyšetřovací orgán uzavře okolí místa konání proti vstupu nepovolaným osobám, provede orientační obhlídku místa, pokud došlo k podstatným změnám místa, rozhodne, zda je nutné provést rekonstrukci místa, popř. provede rekonstrukci místa, zajistí dokumentaci místa před provedením rekonstrukce, zajistí

¹³⁷ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013.

¹³⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 67.

¹³⁹ Vychodil Miroslav.: *Rekonstrukce trestného činu (I. část)*. Bulletin advokacie 8/1997, s. 37.

¹⁴⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 68.

přítomnost nezúčastněné osoby, provede instruktáž a poučení účastníků podle jejich procesního postavení a zabezpečí ostrahu obviněného.¹⁴¹

4.4.5 Taktika provedení rekonstrukce trestného činu

Při provádění rekonstrukce je zcela nezbytné dodržovat jisté základní zásady, aby byl úkon zdárně proveden. Rekonstrukci vždy vede pouze jeden OČTŘ, tato zásada se nazývá zásada jediného vedoucího. Tímto OČTŘ je zpravidla policejní orgán. Tomuto orgánu jsou všichni účastníci podřízeni, vede celou rekonstrukci, dává pokyny účastníkům, odpovídá za dodržování zákonnosti a respektování lidské důstojnosti. Prostřednictvím tohoto orgánu mohou také znalci i obhájci pokládat obviněnému či svědkům dotazy. Další zásadou je zásada dobrovolnosti. K úkonům souvisejícím s rekonstrukcí nesmí být nikdo donucován. Pokud by účastník i v průběhu úkonu odmítl účast, je nutné rekonstrukci ukončit. Při provádění rekonstrukce je také nutné myslet na bezpečnost, během provádění je nutné bedlivě pozorovat a střežit obviněného, aby např. neuprchl, používat bezpečné makety nástrojů a předmětů, se kterými obviněný manipuluje, aby nedošlo k jejich zneužití atd., toto nám upravuje zásada ostražitosti. Zajímavým je také rozsudek Nejvyššího soudu¹⁴², ve kterém se Nejvyšší soud vyjádřil k podobnosti a shodnosti předmětů, řekl, že OČTŘ může provést rekonstrukci v případě, že je k dispozici předmětný nákladní automobil, kterým byl spáchán trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 TrZ a pokud je k dispozici pouze druhově shodný nákladní automobil, může být proveden pouze vyšetřovací pokus. Zásada oddělenosti zase stanovuje, aby se rekonstrukce konala vždy samostatně s každým účastníkem, pokud např. je více obviněných a svědků. A poslední zásadou je zásada omezeného počtu účastníků, obecně by účastníků mělo být co nejméně, aby nedošlo k chaosu, počet osob by měl být úměrný složitosti úkonu, prostoru na místě provádění rekonstrukce a dalším okolnostem.¹⁴³

V úvodu rekonstrukce trestného činu se představí všichni přímí účastníci, musí se také, pokud se provádí rekonstrukce podle výpovědi podezřelého, obviněného či

¹⁴¹ Tamtéž, s. 69.

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 4 Tz 5/2002.

¹⁴³ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 143-144. Edice EUpress.

svědka, tyto osoby podle svého procesního postavení poučit a zaprotokolovat vyjádření, že se účastní rekonstrukce dobrovolně. Účastníci se seznámí s cílem rekonstrukce. V případě, že se provádí rekonstrukce podle výpovědi nějaké osoby, měla by se tato osoba vyjádřit ke shodnosti podmínek původní struktury místa činu a současného stavu na místě konání. Může se stát, že budou změny podstatné a mohlo by to ovlivnit průběh rekonstrukce, v takovém případě OČTŘ zajistí řádnou rekonstrukci místa podle údajů subjektu. Pak přichází na řadu výzva, aby subjekt popsal jak, proč a s kým se na místo dostal, kdo další se nacházel na místě, poté jsou podle jeho informací rozestavěni v prostoru figuranti představující osoby, které se trestného činu účastnily. Subjekt poté předvede celou situaci, jak se stala a výkladem objasňuje další věci. Může také dojít k zpřesnění minulé výpovědi subjektu, jelikož si zrekonstruováním situace může subjekt vybavit další podstatné detaily. Figuranti přitom imitují činnost, kterou subjekt ve své výpovědi popsal. V závěru dostanou možnost přítomní znalci, obhájci, případně další osoby, aby se k průběhu celého úkonu vyjádřili či položili otázky a dotazy. Po položení případných otázek je subjekt vyzván k odpovědi.¹⁴⁴

Zajímavým je fakt, na který upozorňuje např. Miroslav Vychodil ve svém článku z roku 1997¹⁴⁵, že v praxi docházelo dříve, nevím, jak to je dnes, k procesním chybám a záměně jednotlivých úkonů. M. Vychodil v článku píše: „Např. v trestní věci znásilnění, jehož se dopustili dva obvinění na jedné dívce, oba obvinění při rekonstrukci označili (každý samostatně) místo, kde dívku potkali, kde odstavili auto, kterým přijeli, kudy poškozenou odtáhli do lesa a kde ji znásilnili. Na základě tohoto i jiných důkazů se podařilo místo identifikovat, i když každý z obviněných ukazoval jiné místo.“¹⁴⁶ Tento případ mi spíše připadá jako prověrka výpovědi na místě než jako rekonstrukce. Dále M. Vychodil píše, že z výzkumu, který M. Vy-

¹⁴⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 68-69.

¹⁴⁵ Vychodil Miroslav.: *Rekonstrukce trestného činu (dokončení z minulého čísla)*. Bulletin advokacie 9/1997, s. 32.

¹⁴⁶ Tamtéž.

chodil provedl, vyplývá, že v 10% případů nebyl vůbec pořízen protokol o rekonstrukci, ač to je obligatorní dokument¹⁴⁷, či docházelo k zásadním chybám nebo záměně rekonstrukce za vyšetřovací pokus. Výzkum probíhal v době, kdy nebyla úprava rekonstrukce ještě reglementována, to mělo zřejmě zásadní vliv na uváděné problémy.

4.4.6 Hodnocení a dokumentace rekonstrukce trestného činu

Výsledky rekonstrukce se doporučuje hodnotit ve dvou fázích, v první fázi se hodnotí výsledky v souvislosti s hodnověrností a objektivitou průběhu a výsledků samotné rekonstrukce. Posuzuje se shodnost podmínek, možnost ovlivnění podmínkami, které nemohly být obnoveny, způsob provedení a další psychologické faktory ovlivňující subjekty. Ve druhé fázi se poté hodnotí průběh a výsledky rekonstrukce s ostatními důkazy.¹⁴⁸

Obligatorním dokumentem je protokol o rekonstrukci. Jeho náležitosti upravuje ustanovení § 55 odst. 1 a 3 TrŘ, mimo tyto náležitosti musí protokol obsahovat ještě popis okolností, za nichž byla rekonstrukce provedena, popis průběhu a výsledku rekonstrukce. Protokol o rekonstrukci má tři části. Úvodní část obsahuje cíl rekonstrukce, informace, na základě kterých byla provedena, seznam použitých předmětů, prohlášení o dobrovolnosti účasti subjektu, přesné vymezení místa, času započetí úkonu a vyjádření o shodnosti podmínek místa provedení. Druhá část je popisná, obsahuje popis celého průběhu úkonu a jeho výsledků. Protokoluje se jak činnost, tak i slovní doprovod subjektu, protokolují se i odpovědi na případné otázky OČTŘ, obhájce či znalců a popis získaných důkazů. Závěrečná část obsahuje návrhy, námitky a žádosti účastníků rekonstrukce, dále čas ukončení úkonu, čas a místo sepsání protokolu, odkazy na další dokumentaci, např. pokud byl vytvořen videozáznam či fotodokumentace, a podpisy všech účastníků.¹⁴⁹

¹⁴⁷ Vychodil Miroslav.: *Rekonstrukce trestného činu (I. část)*. Bulletin advokacie 8/1997, s. 37.

¹⁴⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 72.

¹⁴⁹ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 206-207.

4.5 Prověrka výpovědi na místě

Poslední metodou zvláštních způsobů dokazování upravenou trestním řádem v ustanovení § 104e TrŘ je prověrka výpovědi na místě. Tato samostatná metoda kriminalistické praxe vznikla z důvodu chybějícího úkonu, který by plnil úlohy, které nemohly zajistit jiné metody, jednalo se zpravidla o případy, kdy bylo nutné ověřit pravdivost výpovědi vyslechnuté osoby a zda se vyšetřované události opravdu tato osoba účastnila. Jako zbytek výše zmíněných metod byla i tato specifická metoda reglementována zákonem č. 265/2001 Sb. Prověrku výpovědi na místě definujeme jako „specifickou metodu kriminalistické praxe, kterou se získávají kriminalisticky a právně relevantní informace srovnáváním dřív učiněné výpovědi o určitém místě a na něm se nacházejících objektů s momentální objektivní situací místa a zajišťováním na něm se nacházejících věcí důležitých pro trestní řízení, přímo demonstrováných dříve vyslechnutou osobou.“¹⁵⁰ Cílem prověrky výpovědi na místě je tedy jak porovnání shody mezi výpovědí a faktickou situací místa a na něm se nacházejících objektů, ale také zajištění věcí důležitých pro trestní řízení, které potvrzují pravdivost výpovědi. Účelem tohoto úkonu je pak doplnění či upřesnění údajů důležitých pro trestní řízení, to se provádí porovnáním výpovědi se situací na místě.¹⁵¹ Tímto úkonem je např. možné podložit doznání obviněného, které samo o sobě nemá takovou důkazní sílu, nepovažuje se za dosti věrohodné, aby bylo pouze na jeho základě možné obviněného odsoudit.¹⁵²

Prověrka výpovědi na místě se v minulosti dosti zaměřovala s rekonstrukcí a vyšetřovacím pokusem. Nyní tedy popíši rozdíly mezi těmito úkony. Při prověrce výpovědi na místě jde zejména o ověření a upřesnění výpovědi, nejedná se o obnovu situace, proto není možné prověrku výpovědi na místě zaměřovat za rekonstrukci. Prověrka výpovědi na místě nemá experimentální charakter, neprovádí se úprava

¹⁵⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 81.

¹⁵¹ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 147. Edice EUpress.

¹⁵² Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 864/11.

místa a ani se nevytváří zvláštní podmínky pro zdárné provedení, tím se zase liší od vyšetřovacího pokusu.¹⁵³

Zákonná úprava není zcela přesná. Již samotný název tohoto úkonu je mnohoznačný. Označení prověrka na místě je nepřesné, není jasné, o prověrku čeho jde. Dále formulace v ustanovení § 104e TrŘ „za osobní přítomnosti“ také není zcela v souladu s kriminalistickou vědou, jelikož dle zásady iniciativy je vyžadována aktivní účast podezřelého, obviněného či svědka na úkonu, takto se zdá, že by snad postačila pouhá pasivní účast. Poslední nepřesností je samotné vyjádření cíle prověrky výpovědi na místě zákonem v odstavci 1 § 104e TrŘ, ten nám říká, že je cílem doplnit či upřesnit údaje důležité pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu, což není zcela pravdivé, jelikož cílem je prověřit pravdivost podané výpovědi a objektivizace této výpovědi. Prověřuje se, zda místa a objekty, o kterých osoba vypovídala, skutečně existují. Docent Konrád podává ve své publikaci návrh úpravy de lege ferenda celého § 104e TrŘ.¹⁵⁴

4.5.1 Historie prověrky výpovědi na místě

Metoda prověrky výpovědi na místě procházela velmi složitým vývojem. Úprava tohoto úkonu přichází až opravdu s velkou novelou TrŘ, která byla provedena z. č. 265/2001 Sb., do té doby nebyla v žádném našem trestním řádu jakákoli zmínka o tomto úkonu. První snahy o teoretické rozpracování tohoto úkonu se objevují v druhé polovině minulého století, avšak vývoj je velmi složitý a dochází často k nepřesnostem. Např. v kriminalistickém sborníku¹⁵⁵ z roku 1957 vyšla kapitola, která obsahovala několik příkladů vyšetřovacího experimentu, obsahově se však jednalo o provedení prověrky výpovědi na místě. První rozpracování a položení základů metody prověrky výpovědi na místě najdeme v kapitole od J. Heřmánka

¹⁵³ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 147. Edice EUpress.

¹⁵⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 84.

¹⁵⁵ Kapitola: Vyšetřovací experiment. *Kriminalistický sborník*. 1957, ročník I, č. 3. s. 13.

v publikaci „Prověrka výpovědi na místě“.¹⁵⁶ V této době však kriminalistická praxe používala prověrku výpovědi na místě pod různými názvy a často v rozporu s doporučeními kriminalistické vědy. Dokonce se stávalo, že tento úkon byl proveden bez jakéhokoli označení či bez sepsání jakéhokoli záznamu.¹⁵⁷ Až v roce 1984 se mluví v učebnici J. Pješčaka a R. S. Bělkina o prověrce výpovědi na místě jako o specifické metodě kriminalistické praktické činnosti: „Prověrka výpovědi na místě vznikla ve vyšetřovací praxi jako specifická kriminalistická metoda modifikací ohledání místa činu uplatněním některých prvků výsledku v průběhu ohledání.“¹⁵⁸ Tato učebnice dále rozpracovává celou prověrku výpovědi na místě, od pojmu přes taktiku provedení až po dokumentaci. V roce 1997 poté vychází článek doc. Konráda v časopise *Kriminalistický sborník* s názvem „Prověrka výpovědi na místě“¹⁵⁹, ten v tomto článku podává doporučení a jednoznačné vymezení prověrky výpovědi na místě mezi ostatními metodami.¹⁶⁰

4.5.2 Podmínky provedení prověrky výpovědi na místě

Stejně jako úprava rekonstrukce obsahuje i úprava prověrky výpovědi na místě odkazující ustanovení pro přiměřené použití ustanovení o vyšetřovacím pokusu. To znamená, že se nepřistoupí k provádění prověrky výpovědi na místě, pokud to není vhodné vzhledem k osobě podezřelého, obviněného či svědka anebo lze-li účelu prověrky výpovědi na místě dosáhnout jinak. Další podmínka spočívá v povinné účasti nezúčastněné osoby na úkonu, pokud je úkon prováděn v přípravném řízení, nemusí být dodržena v případě, pokud by nemožností zajištění účasti takové osoby vedlo ke zmaření provedení. Nezúčastněná osoba zajišťuje objektivitu tohoto úkonu. Také se podle potřeby vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které v trestním řízení dosud vyšly najevo, přibere znalec, jeho účast se řídí ustanoveními,

¹⁵⁶ Viz PRERAD, V. a kol. *Kriminalistika. Prozatímní učební text z oboru kriminalistické taktiky*. Praha: ÚKr PF UK, 1968, s. 161-175.

¹⁵⁷ SKÁCEL, Jan. Podstata a význam prověrky výpovědi na místě. *Československá kriminalistika*. Ročník XII, 1979, č. 3, s. 217.

¹⁵⁸ Pješčak, J. a Samojlovič, R.: *Kriminalistika 2*. Praha: Federální ministerstvo vnitra, 1984. 81 s.

¹⁵⁹ KONRÁD, Z. *Prověrka výpovědi na místě*. *Kriminalistický sborník*. 1997, č. 8, s. 298-301.

¹⁶⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 73-80.

kteřá upravují jeho vřslech. Jestliže se prověřky vřpovědi na místě účastnř osoba mladřř 18 let, uŹije se přiměřeně ustanovenř § 102 TrŘ.¹⁶¹ A poslední a velmi důležitou podmínkou je zákaz donucování podezřelého, obviněného a svědka k úkonům souvisejřícím s prověřkou vřpovědi na místě, účast a jejich iniciativa je také zcela zásadnř, bez účasti a iniciativy osoby, jejíŹ vřpověď se římto úkonem prověřuje, není moŹnė prověřku vřpovědi na místě vřbec prověřt.¹⁶²

4.5.3 Příprava prověřky vřpovědi na místě

Aby byla příprava tohoto úkonu vřbec účelná, je nutnė nejprve získat od dřřve vřslechnutė osoby dobrovolnř souhlas ohledně účasti na úkonu. Potė již příprava začne všestrannou analřzou vřpovědi a ostatnřch materiálů. Při přípravě prověřky se vřřetřovací orgán zpravidla zaměřuje na určení cíle prověřky a úlohy, kterou má prověřka splnit, mřže se např. jednat o zjiřtění, že existuje nějakė místo, o kterém osoba podala vřpověď, a že se na tomto místě nacháří pro trestnř řřzení důležitė předměty atd. Dále je nutnė stanovit dobu provedení prověřky, je doporučeno ji prověřt bezprostředně po vřslechu nebo co nejdřřve po něm.¹⁶³ V přřpadě, že se bude provádět prověřka více osob, musí se i upravit doba provedení, s kaŹdou osobou je nutnė prověřku prověřt samostatně, hromadně provedení prověřky by mohlo zpřsobit zpochybnění celého vřsledku prověřky. Takė je nutnė stanovit vřchozř bod prověřky na místě, zpravidla to je místo, od kterého osoba, jejíŹ vřpověď se prověřuje, zná cestu na místo, o němŹ vřpovídala, a dále dalřř orientačnř a uzlovė body. Orientačnř body jsou vřraznė objekty, podle kterých je moŹnė se orientovat, určovat pohyb, vymezit prostor. Uzlovė body jsou místa, kde dořlo ke kriminalisticky relevantnř činnosti a která jsou zdrojem stop či důkazů. Dalřřm krokem v přípravě a zároveň velmi důležitřm krokem je získání oprávnění ke konání prověřky ve specifikovaném prostoru. Prověřku je např. nutnė prověřt v soukromém bytě, je tedy nutnė získat souhlas majitele, pokud nebude souhlas získán či již dopředu je z analřzy dosud získaných materiálů jasnė, že souhlas udělen nebude, opatřit přřkaz

¹⁶¹ řamal, P. a kol.: *Trestnř řřd I, II, III. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013.

¹⁶² KONRÁD, Zdeněk. *Některė zvlářtnř zpřsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejnř akademie České republiky v Praze, 2017. s. 82.

¹⁶³ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleř Čeněk, 2005. s. 141.

k domovní prohlídce podle § 83 odst. 1 TrŘ či alespoň příkaz nebo souhlas k provedení prohlídky jiných prostor a pozemků, což upravuje ustanovení § 83a odst. 1 TrŘ.¹⁶⁴ Poté se určí účastníci a jejich úkoly, účastníci se dělí do dvou skupin, první skupinou jsou účastníci obligatorní, sem zařadíme vyšetřovatele či jinou osobu provádějící prověrku, osobu, jejíž výpověď se prověřuje, nezúčastněnou osobu a kriminalistického technika. Druhou skupinou jsou osoby fakultativní, ty se úkonu účastnit mohou a také nemusí, jedná se o znalce či jiného experta, tlumočníka, obhájce, státního zástupce a další pomocné osoby. Dále je nutné připravit dokumentační prostředky a dopravní prostředky, stejně jako všechny mnou výše popsané metody se musí i prověrka zaprotokolovat. Základním dokumentem je protokol o prověrce výpovědi na místě. K protokolu se doplňuje i fotodokumentace, popřípadě videodokumentace či jiný druh dokumentace. Nesmí být zapomenuto na instruktáž všech osob a procesní poučení účastníků podle jejich procesního postavení. Místo prověrky se zpravidla uzavírá pro nerušený průběh úkonu a ještě před počátkem prověrky se místo předběžně obhlíží.¹⁶⁵

4.5.4 Taktika provedení prověrky výpovědi na místě

Prověrka výpovědi na místě se musí řídit několika zásadami. První je zásada dobrovolnosti, kterou jsem již lehce nastínil výše. Osoba, jejíž výpověď se prověřuje, musí chtít dobrovolně ukázat místa a objekty významné pro trestní řízení a zároveň nesmí být donucována k jakýmkoli úkonům spojeným s prověrkou výpovědi na místě. Další zásadou je zásada iniciativy vyslechnuté osoby, ta velmi úzce navazuje na předešlou zásadu. V rámci této zásady nesmí být vyslechnutá osoba naváděna či jinak vedena, to by zpochybnilo objektivitu celého úkonu. Vše musí záležet na vůli, myšlení a znalosti vyslechnuté osoby. Poté zásada ostražitosti zase zajišťuje nerušený průběh celého úkonu, vyslechnutá osoba má díky zásadě iniciativy velkou volnost, je nutné proto zamezit např. útěku vyslechnuté osoby, zpravidla jedná-li se o

¹⁶⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 85.

¹⁶⁵ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 150. Edice EUpress.

podezřelého či obviněného, zničení důkazů nebo snahy získat možnost k sebeпоškození. Poslední zásadou je zásada účasti svědka úkonu, která již byla popsána výše.¹⁶⁶

Samotná taktika provedení závisí na mnoha faktorech, jedná se např. o procesní postavení vyslechnuté osoby, na cíli, kterého má být dosaženo, na charakteru místa prověrky, na konkrétní vyšetřovací situaci. Vyšetřovací orgán je však vždy vedoucím subjektem, přestože je při úkonu velmi důležitá iniciativa vyslechnuté osoby, vedoucí orgán musí mít situaci stále pod kontrolou. Vyšetřovatel může usměrňovat činnost osoby, jejíž výpověď se prověřuje, pokládat této osobě dotazy, zprostředkovat dotaz jiného účastníka, vyzvat osobu k demonstraci nějaké činnosti, vlastním zkoumáním místa a situace na něm upřesnit dřívější výpověď, rozhodnout o ukončení prověrky či o provedení dalších úkonů.¹⁶⁷ Z důvodu nutného poučení osoby, jejíž výpověď se prověřuje, podle jejího procesního postavení a zadokumentování souhlasu o dobrovolné účasti na úkonu se doporučuje začít prověrku na místě příslušného útvaru policie. Osoba, jejíž výpověď se prověřuje, poté sdělí, kde se nachází podstatné místo, popř. od jakého místa je schopna se orientovat, od takového místa se prověrka začíná.¹⁶⁸ Na místě se začíná volným vyprávěním osoby, jejíž výpověď se prověřuje, poté tato osoba označí jednotlivá důležitá místa a objekty. Může také být požádána o provedení nějaké názorné činnosti, např. sám obviněný ukáže, které sklepení kóje v panelákových domech vykradl a poté i názorně předvede, jak jednoduše lze dveře od vchodu do panelákového domu otevřít. Výpověď osoby, jejíž výpověď se prověřuje, by se neměla přerušovat. Poté se může přejít na doplňující otázky. Rozdělení prověrky výpovědi na místě na etapy závisí na velikosti oblasti a složitosti celého úkonu. Tyto etapy by na sebe však měly chronologicky navazovat. OČTŘ v průběhu úkonu porovnává výsledky s dříve podanou výpovědí a s dalšími již shromážděnými důkazy, zajišťuje dokumentaci průběhu a výsledků prověrky, dále zajišťuje provedení následných úkonů a opatření, např. provádí ohledání označených objektů a míst, odesílá nalezené předměty k expertíze

¹⁶⁶ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 140.

¹⁶⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 87.

¹⁶⁸ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 142.

atd. V případě jakéhokoli pokusu o narušení je nutné prověrku výpovědi na místě okamžitě ukončit. Prověrka se také ukončí, pokud osoba v průběhu odmítne dále pokračovat.¹⁶⁹

4.5.5 Hodnocení a dokumentace prověrky výpovědi na místě

Aby mohly být výsledky prověrky výpovědi na místě použity jako důkazy v trestním řízení, je nutné sepsat protokol o prověrce výpovědi na místě. Náležitosti a obsahové požadavky protokolu jsou upraveny v ustanovení § 55 odst. 1 a 3 TrŘ. Protokol se dělí na tři části. První, úvodní, část by měla obsahovat datum a místo provedení prověrky, pojmenování útvaru a pracovníka, který prověrku vedl, osobní data osoby, jejíž výpověď se prověřuje, a její procesní postavení, odkaz na dobrovolnost, cíl a účel provedení prověrky, osobní data ostatních účastníků, obsah poučení, čas započetí a ukončení úkonu a údaje o počasí a další všeobecné údaje. Druhá, popisná, část obsahuje popis průběhu úkonu a dosažených výsledků. Mělo by se jednat o úplný a věrný obraz provedení prověrky. Tato část obsahuje volnou výpověď osoby, jejíž výpověď se prověřuje, údaje k průběhu cesty na místo, popis místa konání prověrky, chování osoby na místě, směr postupu, místa označená osobou, způsob označení kriminalisticky významných objektů, údaje o označených objektech, údaje o demonstrovaných činnostech a otázky kladené jak kriminalistou, tak i jeho prostřednictvím ostatních účastníků a odpovědi na ně, otázky a odpovědi se protokolují v přímé řeči a doslovně. Závěrečná část obsahuje další doplňující údaje, jedná se např. o vyjádření obhájce a nezúčastněné osoby k průběhu úkonu, seznam zajištěných věcí důležitých pro trestní řízení, odkaz na fotografickou dokumentaci, popř. videodokumentaci, a protokoly úkonů, které se v návaznosti na prověrku provedly. Protokol podepisují všichni účastníci.¹⁷⁰

Postup při hodnocení výsledků a průběhu prověrky výpovědi na místě je obdobný jako u výše zmíněných metod. Při hodnocení celého úkonu se můžeme setkat se třemi případy výsledků. Buď místo, objekty a situace odpovídají faktům získaným z prověřované výpovědi nebo neodpovídají anebo odpovídají pouze částečně. Je

¹⁶⁹ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 150-151. Edice EUpress.

¹⁷⁰ Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 144-145.

tedy doporučeno rozlišovat mezi výsledky prověrky a závěry učiněnými na základě získaných výsledků. Není možné podle výsledku prověrky ihned učinit závěr, že je výpověď osoby objektivní a pravdivá. Je nutné zkoumat každý výsledek a všestranně ho zhodnotit.¹⁷¹

Tvrzení během prověrky mohou i zásadním způsobem doplnit či změnit dřívější výpověď, tato vyjádření se poté považují za součást výpovědi osoby, jejíž výpověď se prověřovala.¹⁷²

¹⁷¹ Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. s. 150-151. Edice EUpress.

¹⁷² Rozsudek vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 3 To 112/2015.

5 Závěr

Metody zvláštních způsobů dokazování mají své opodstatněné místo v trestním řízení, což si vyžádalo podrobnější úpravu, dle důvodové zprávy k návrhu velké novely TrŘ vyčerpávající¹⁷³, těchto některých zvláštních způsobů dokazování do TrŘ. Je to však již 17 let od počátku účinnosti této novely TrŘ a od té doby nedošlo k zásadní změně, přestože se nynější úprava zcela neshoduje s poznatky kriminalistické vědy. Největší rozpory můžeme nalézt u úpravy rekonstrukce, prověrky výpovědi na místě a rekognice. Úprava ustanovení vyšetřovacího pokusu, aby bylo zcela v pořádku, by spočívala v pouhé změně jednoho slova. Současná úprava konfrontace je v souladu s poznatky kriminalistické vědy. Doc. Konrád ve své publikaci¹⁷⁴ podává návrhy *de lege ferenda* ke všem metodám vyjma konfrontace.

Nedostatek v úpravě rekognice spočívá v absenci poučení osoby poznávané o povinnosti pasivního strpění úkonu, výběru libovolného místa mezi přivzatými osobami, možnosti vyzvání k promluvení nebo učinění potřebného počtu kroků s tím, že k tomuto nemůže být osoba podezřelá či obviněná donucována. A v případě rekognice podle hlasu chybí také poučení, že osoba poznávaná si může vybrat, v jakém pořadí bude mluvit, a že osoba podezřelá či obviněná k tomuto úkonu nesmí být donucována. Rekognice podle fotografie v § 104b odst. 4 TrŘ neupravuje situaci, když osoba poznávaná změní své identifikační znaky.¹⁷⁵

U zákonné úpravy vyšetřovacího pokusu je pouze nepřesnost v odst. 1 § 104c TrŘ. Bude tedy stačit pouze zaměnit slovo „pozorováním“ za slova „prováděním pokusů“, pak bude úprava zcela přesná. Doc. Konrád však dává i návrh pro nové znění § 104c odst. 1. TrŘ.¹⁷⁶

¹⁷³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 265/2001 Sb.

¹⁷⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 28.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 54.

Úpravu rekonstrukce by bylo dobré také upravit. Zákonodárce v ustanovení § 104d TrŘ neoznačuje úkon zcela přesně, kdy se v odst. 1 § 104d TrŘ píše pouze „Rekonstrukce se koná...“, není tedy označena jako „rekonstrukce trestného činu“, možná zákonodárce nechtěl úpravu rekonstrukce příliš svazovat, toho se však v důvodové zprávě k zákonu č. 265/2001 Sb. nedočteme¹⁷⁷. Doc. Konrád podává tento návrh pro úpravu rekonstrukce v odst. 1 § 104d TrŘ: „Rekonstrukce trestného činu se koná, mají-li být znovuobnovením situace, okolností a způsobu jakým byl trestný čin spáchán, prověřeny nebo upřesněny skutečnosti zjištěné v trestním řízení, případně zjištěny nové skutečnosti důležité pro trestní řízení.“¹⁷⁸ Dále bude ještě dobré přidat další paragraf, který upozorní, že není možné podezřelého, obviněného nebo svědka k aktivní účasti na úkonu donucovat.¹⁷⁹

Nynější úpravu prověrky výpovědi na místě jsem popsal již v minulé kapitole, proto se zde již nebudu rozepisovat o chybách v této úpravě. Dle Doc. Konráda by odst. 1 § 104e TrŘ měl znít takto: „Prověrka výpovědi na místě se koná, má-li být za aktivní účasti svědka, podezřelého nebo obviněného ověřena znalost místa nebo existence věcí důležitých pro trestní řízení, o nichž podali výpověď.“¹⁸⁰ Dále by bylo dobré přidat ještě ustanovení o nemožnosti donucování k aktivní účasti podezřelého, obviněného či svědka. Doc. Konrád ještě navrhuje, aby k úpravě prověrky výpovědi na místě bylo extra přidáno ustanovení o nutnosti přibrání alespoň jedné osoby, která není na věci zúčastněna, to však z důvodu přítomnosti odkazujícího ustanovení na úpravu vyšetřovacího pokusu nepovažují již za nutné.

V mé diplomové práci jsem se podrobně zabíral zvláštními způsoby dokazování, historií i současnou právní úpravou. Podle mého názoru jsem splnil stanovený cíl mé diplomové práce. S výše popsanými návrhy úprav se s Doc. Konrádem ztotožňuji. Nyní se však naskýtají další otázky, na které bych rád znal odpovědi. Jedná se např. o otázku prosté statistiky, nakolik jsou tyto metody v praxi využívány a zda

¹⁷⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 265/2001 Sb.

¹⁷⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. s. 67.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 65-67.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 84.

jsou v praxi dodržovány veškeré zásady. K těmto informacím je však složité se dostat už jenom z důvodu omezení zásady veřejnosti v přípravném řízení.

Resumé

The aim of this diploma thesis was mainly to summarize the existing knowledge of special methods of gathering evidence and point out possible shortcomings in the legislation.

Special methods of gathering evidence are in the Czech Republic's criminal law relatively important part of the whole process of taking evidence. These methods are regulated in provisions of sections 104a, 104b, 104c, 104d and 104e. Elaborations of theoretical foundations took place as a rule in the second half of 20th century and the incorporation of these methods into the law came in 2002. It came into force with large amendment to the Code of Criminal Procedure implemented by Act No. 265/2001 Coll. By this time, the investigative attempt, reconstruction and review of the testimony on the spot had not been modified, the confrontation and reconciliation had been very briefly adjusted. Mostly, these methods were used as part of another act, such as examination or testimony. Unfortunately there have been many procedural errors in the implementation of these methods in practice, which may have been caused by a lack of legal regulation and a poor degree of knowledge of these leaders.

During the legislative process regarding special methods of gathering evidence, the legislator did not entirely follow existing knowledge of criminology, which can be seen in the reconstruction and usually in the review of the testimony on the spot. However, it is possible that an amendment to the Code of Criminal Procedure will come soon. This amendment should correct everything.

Seznam použité literatury a zdrojů

Právní předpisy a judikatura

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 265/2001 Sb.

Nález Ústavního soudu, sp. zn. I.ÚS 3709/16

Nález Ústavního soudu, sp. zn. III.ÚS 528/06

Nález Ústavního soudu, sp. zn. IV.ÚS 260/05

Rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 7 To 128/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky, sp. zn. 5 Tz 8/89

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 4 Tz 5/2002

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 3 To 112/2015

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993, o vyhlášení LZPS jako součásti ústavního pořádku České republiky

Ústavní zákon č. 1/1993, Ústava České republiky

Zákon č. 119/1873 Ř. z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

Zákon č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Literatura

Benešová Marie. *Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k výkladu ustanovení § 104b trestního řádu o rekognici z hlediska procesního způsobu provedení tohoto úkonu.* VsNSZ 4/2003

Brázda Jan.: *Je rekognice „in natura“ opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon?*
Bulletin advokacie 10/2013 s. 41. ISSN 1805-8280

ČELANSKÝ, V. *Moderní metody vyšetřování bezpečnostní služby*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1932. 332 s.

Dagmar Císařová, Jaroslav Fenyk a kol.: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s. 2006. ISBN 80-7201-594-X

FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 stran. ISBN 978-80-7478-750-8

Görner Josef a Konopáč Antonín. *Místo činu a jeho ohledání*. Knihnice SNB. 1952, 1. ročník, č. 2, s. 25.

Henych a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1

HEŘMÁNEK, Josef. *Kriminalistika – kriminalistická taktika*. Praha: FMV, 1975. 343 s.

Chmelík Jan a Bruna Eduard.: *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0

CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. Monografie. ISBN 978-80-7380-488-6

Jelínek, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, 848 s. ISBN 978-80-7502-160-1

Kapitola: *Vyšetřovací experiment*. Kriminalistický sborník. 1957, ročník I, č. 3. s. 13.

KONRÁD, Z. *Prověrka výpovědi na místě*. Kriminalistický sborník. 1997, č. 8, s. 298-301.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. 101 stran. ISBN 978-80-7251-477-9

MATIÁŠEK, Jan, Bohumil BÁRTA a Jaroslav SOUKUP. *Výslech a psychologie*. Praha: Orbis, 1966. Právnícké edice. 216 s.

MIŘIČKA, A. *Trestní právo procesní*. Praha: Všehrad, 1932. 289 s.

Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J. *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha : C. H. Beck, 2004, 606 s. ISBN 80-7179-878-9

NĚMEC, Miroslav. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. Praha: Armes, 1994. 91 s.

NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní. 2. aktualizované vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. 458 stran. ISBN 978-80-7380-677-4

Ottův slovník naučný část 1. [online]. Praha: J. Otto, 1888. 1021 s. [cit. 27. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:1cb5aaf0-e6e3-11e4-a794-5ef3fc9bb22f?page=uuid:ef69fa20-05a9-11e5-97f4-5ef3fc9ae867>

Ottův slovník naučný část 14. [online]. Praha: J. Otto, 1899. 1107 s. [cit. 25. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:46bf0a40-e6e2-11e4-9c07-001018b5eb5c?page=uuid:55c23ac0-05b5-11e5-97f4-5ef3fc9ae867>

Ottův slovník naučný část 21. [online]. Praha: J. Otto, 1904. 1137 s. [cit. 27. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:51a5f950-e8f9-11e4-9c07-001018b5eb5c?page=uuid:2a99aca0-0a94-11e5-b269-5ef3fc9bb22f>

Pješčak, J. a Samojlovič, R.: *Kriminalistika 2*. Praha: Federální ministerstvo vnitra, 1984. 176 s.

PRERAD, V. kol. *Kriminalistika. Prozatimní učební text z oboru kriminalistické taktiky*. Praha: ÚKr PF UK, 1968, 478 s.

PRERAD, Vladimír a kol. *Kriminalistika – prozatimní učební text z oboru kriminalistické taktiky*. Praha: ÚKr PF UK, 1968. 478 s.

PRERAD, Vladimír a VYCHODIL, Miroslav. *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu*. Acta Universitatis Carolinae, Iuridica. 1990, 3, Monographia LIV. 92 s.

SKÁCEL, Jan. *Podstata a význam prověrky výpovědi na místě*. Československá kriminalistika. Ročník XII, 1979, č. 3, s. 217.

Staňková Lenka.: *Otazníky nad rekognicí prováděnou jako neodkladný a neopakovatelný úkon*. Trestněprávní revue 4/2017, s. 79. C.H. Beck, Praha: 2017. ISSN 1213-5313

Straus, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 278 s. ISBN 80-86898-40-7

STRAUS, Jiří et. al. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 173 s. ISBN 978-80-7380-367-4.

Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, II, III*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0

Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-043-0

ŠEJNOHA, J. *Systém kriminalistického vzdělání*. Praha: Fr. Kodým, 1936. 587 s.

Tiplica Mircea a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 1999. 162 s. ISBN 80-7251-007-X

Vasiljev, A. N a kol. *Kriminalistika*. Přeložil a upravil: kol. pod vedením J. Pješčáka. Praha: Naše vojsko, 1966. 437 s.

Vychodil Miroslav.: *Rekonstrukce trestného činu (dokončení z minulého čísla)*. Bulletin advokacie 9/1997, s. 32. ISSN 1805-8280

Vychodil Miroslav.: *Rekonstrukce trestného činu (I. část)*. Bulletin advokacie 8/1997, s. 37. ISSN 1805-8280

VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu : kriminalistická studie*. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1972. 191 s.